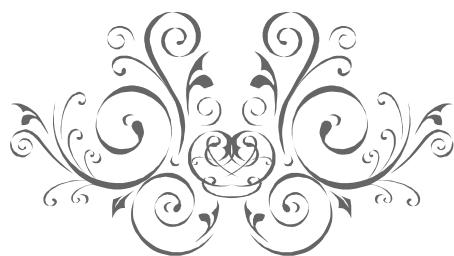

גמרא סדורה

מסכת

גיטין

פרק ב' - "המביא גט" בתרא

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

לימוד פרק זה יהיה לעילוי נשמת:

מרים בת הדס קופיקא

טז טבת תשע"ז

בעלת חסד - כל כולה התנדבות עבור הזולת.

בעלת מידות טובות

מכוונת מטרה אחת - לעשות רצון אבינו שבשמים.

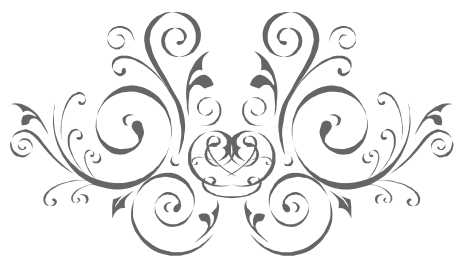
תהיה מליצה טובה על כל משפחתה המורחבת

גמרא סדורה

מסכת

גיטין

פרק ב' - "המביא גט" בתרא

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

לימוד פרק זה יהיה לעילוי נשמת:

מרים בת הדס קופיקא

טז טבת תשע"ז

בעלת חסד - כל כולה התנדבות עבור הזולת.

בעלת מידות טובות

מכוונת מטרה אחת - לעשות רצון אבינו שבשמים.

תהיה מליצה טובה על כל משפחתה המורחבת

מסכת גיטין פרק ב' - "המביא גט בתרא"

1. טו, א

ר"י

מתני'

המביא בפני נחתם חציו. אחד.
מן העדים:

א' אומר בפני נכתב ואחד אומר כו' פסול. אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו משום הכי פסול דלשליח אצרכוה רבנן למימרינהו לתרוייהו ולמאן דמוקי לה נמי בגמי בששניהם שלוחים אפי"ה פסול כיון דחד הוא דאיכא אחתימה ואיהו לא מסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד כדאמרי' בפ"ק (לעיל דף ג.):

שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד. שלישי אומר כו' נמי פסול משום האי טעמא:

ור' יהודה מכשיר. דכיון דמצרכינן לאסהודי נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי ובגמי אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר נחתם:

א' אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר. בגמי מפרש לה:

גמ'

שיטה אחת. שיטה ראשונה שבה שם האיש והאשה והזמן:

משנה

המביא גט ממדינת הים:

ואמר: "בפני נכתב, אבל לא בפני נחתם",

"בפני נחתם, אבל לא בפני נכתב",

"בפני נכתב נולו, ובפני נחתם חציו",

"בפני נכתב חציו, ובפני נחתם נולו" - פסול.

אחד אומר: "בפני נכתב", ואחד אומר: "בפני נחתם".

ושנים אומרים: "בפנינו נכתב", ואחד אומר "בפני נחתם" - פסול.

ורבי יהודה מכשיר.

אחד אומר: "בפני נכתב", ושנים אומרים: "בפנינו נחתם" - כשר.

גמרא

הא תו למה לי?

הא תנא ליה חדא זימנא: "המביא גט ממדינת הים,

צריך שיאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם"!

אי מההיא: הוה אמינא: צריך, ואי לא אמר - כשר,

קא משמע לן.

"בפני נכתב חציו ובפני נחתם נולו" - פסול."

הי חציו?

אלימא: חציו הראשון - והאמר רבי אלעזר: אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה, שוב אינו צריך!

אלא אמר רב אשי:

חציו אחרון.

2. טו, א-ב

רפ"י

אמר רב חסדא כו'. לאו לפרושי מתני' אתא ולאוקומי מתני' בהכי אלא סברא דידיה מוסיף ואמר רבונא דאפי' שנים מן השוק מעידין שהן מכירין יד עד חתימת השני שלא העיד השליח עליו פסול: **קיום הגט.** היינו עדים המעידין על חותם העדים: **תקנת חכמים.** עדות השליח שהאמינהו חכמים כשנים:

מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר. אם היה אומר השליח אני מכירם כשר ואפילו לא אמר בפני נחתם דהכי אמרינן בפ"ק (לעיל דף ג.) דכי אמר יודע אני נמי מהימן בשמעתא קמייתא:

הוא ואחר. השליח ואחר מן השוק עמו ואם לא היה מעיד עליה אלא השליח לבדו ואפי' אמר יודע אני היה כשר אבל עכשיו שהיה אחר עמו פסול:

אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא. כגון שנים החתומים על השטר ומת אחד מהם ובא זה ואמר זה כתב ידי וזה כתב ידו של חברי ונצטרף אחד מן השוק עמו להעיד על כתב יד המת אמרינן בפרק ב' דכתובות (דף כא:) דאינו קיום עד שיהו ב' מן השוק מעידין על חותם המת דא"כ נפיק תלתא ריבעי דממונא אפומא דחד דק"ל (שם) נאמן אדם לומר זה כתב ידי הרי חצי עדות ואם בא להצטרף להעיד על חותם חבריו עם אחר הרי ג' רביעית העדות על פיו ורחמנא אמר (דברים יז) על פי שנים דמשמע פלגא אפומא דהאי ופלגא אפומא דהאי וגבי גט נמי אי אמר בפ"י חציו מהימן כתרי דשליח הוא ובחציו השני הוא מצטרף עם אחר לקיימו בתורת שאר קיומי שטרות והכא גבי גט לא חיישינן לה דהא בלאו אחר הוי מתכשר אפומיה דהימנוה רבנן כתרי אלא משום גזירת שאר שטרות הוא:

נכי ריבעא דממונא. כל הממון יוצא על פיו חסר רביעי:

אני הוא עד שני. היינו קיום הגט כשאר שטרות דאדם מעיד זה כתב יד:

אלא. לאו על כרחיך משנה יתירא דנקט רבונא אתא לאשמעינן מאי דלא אשמעינן באחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם והכי דמי כגון דבחציו השני יש עדות כדרבא או כדרב אשי ולאפוקי מדרב חסדא דכיון דמתני' משום רבונא אתא ולא פירש מאי רבונא אתא לאשמעינן על כרחיך אי אתה רשאי לתפוס המרובה כגון דרב חסדא אלא רבונא זוטרתני כגון דרבא ורב אשי דהא לא שמעת מינה רבונא אלא משום דמשנה יתירא היא וכי משמע לן אפי' רבונא זוטרתני תו לאו משנה יתירא היא ואי הא דרב חסדא הוה משמע לן פרושי קמפרש לה וא"ת לאפוקי נמי מדרבא ולא אשמעינן אלא הא דרב אשי דהיא זוטרא דרבא נמי לא עדיפא מינה דהא בשאר שטרות נמי פסול כי נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד הילכך בגט נמי שייך למפסל משום שאר שטרות דלא ליחליף והא דלא גזרי' בשליח לחודיה כי אמר בפני נכתב ונחתם אהא עביד רבנן היכירא דאצרכוה לאסהודי אכתיבה משום דלא ליתי לאיחלופי וכדאמרינן בפירקא קמא (לעיל דף ג.):

אמר לך רב חסדא ולטעמיך. דבעית למימר דמתני' לאשמעינן רבונא אתא ומדלא פריש דידיה ש"מ לא סבר לה:

בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. מאי אשמעינן השתא בפני נכתב כולו בפני נחתם חציו פסול הכא דלא מסהיד כלל מיבעי' אלא על כרחיך תשני דמתני' כל חדא לא אשמעינן אלא היא גופה מאי דתני בה ודקשיא לך ליתני בתרייתא וכ"ש קמייתא לא זו אף זו קתני ואורחא דתנא דנקיט ברישא מילתא דפשיטא והדר מוסיף עלה מילתא דרבונא וקאמר הכי לא זו בלבד דלא אסהיד כלל אלא אף זו בפני נחתם חציו פסול:

ה"נ. לדידי לעולם בפני נחתם חציו דמתני' לא איירי לאשמעינן שום רבונא ואי הוה נחית לרבונא הוי תני לה לדידי אלא היא גופה הוה דאשמעינן כדקתני דלא קמסהיד איניש באידך חציו מידי ודקשיא לך אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם מינה שמעינן דכ"ש הא ודאי אי תנייה ברישא תו לא איצטריך למיתני הא אבל השתא דתנא הא ברישא מוסיף ואומר ולא זו בלבד דליכא סהדותא דאידך חציו אלא אף זו דהאי קא מסהיד אכולה כתיבה והאי קמסהיד אכולה חתימה פסול:

"בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו" - פסול."

אמר רב חסדא:

ואפילו שנים מעידים על חתימת יד שני - פסול.

מאי טעמא?

או כולו בקיום הגט, או כולו בתקנת חכמים.

מתקיף לה רבא:

מי איכא מידי דאילו אמר חד - כשר, השתא דאיכא תרי - פסול!?

אלא אמר רבא:

טו, ב, אפילו הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני - פסול.

מאי טעמא?

אתו לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא, וקא נפיק נכי ריבעא דממונא אפומא דחד סהדא.

מתקיף לה רב אשי:

מי איכא מידי, דאילו מסיק ליה איהו לכוליה דיבורא - כשר, השתא דאיכא חד בהדיה - פסול!?

אלא אמר רב אשי:

אפילו אומר: "אני הוא עד שני" - פסול.

מאי טעמא?

או כולו בקיום הגט, או כולו בתקנת חכמים.

תנן:

"בפני נכתב כולו, בפני נחתם חציו" - פסול."

אידך חציו היכי דמי?

אילימא: דליכא דקא מסהיד עליה כלל -

השתא "אחד אומר בפני נכתב" ואחד אומר: "בפני נחתם", דהאי קמסהיד אכולה כתיבה, והאי קמסהיד אכולה חתימה - פסול, חציו" מיבעיא!?

אלא, או כדרבא, או כדרב אשי, ולאפוקי מדרב חסדא.

אמר לך רב חסדא:

ולטעמיך, "בפני נכתב אבל לא בפני נחתם" - למה לי?

אלא, לא זו אף זו קתני.

הכא נמי, לא זו אף זו קתני.

3. טו, ב

רס"י

גידוד חמשה. לענין שבת דבעינן מחיצה גבוהה עשרה או עמוק עשרה לרה"י ואם היה חריץ עמוק חמשה והיקיפו מחיצה חמשה:

אין מצטרפין. להיות בתוכו רה"י ואידי דאיירי לעיל באו כולו בקיום הגט כו' נקט נמי הא:

אמר רב חסדא:

גידוד חמשה, ומחיצה חמשה - אין מצטרפין, עד שיהא או כולו במחיצה או כולו בגידוד.

דרש מרימר:

גידוד חמשה, ומחיצה חמשה - מצטרפין.

והלכתא:

מצטרפין.

4. טו, ב - טז, א

רש"י

דקא משו בי תרי מרביעית. והיינו לחצאין דלכל חד פלגא שיעורא:
מרביעית. כלי מחזיק רביעית מלא מים:
ואפי' לשנים. כיון דמעיקרא הוה שיעורא וקאתנו משירי טהרה הכי מפרש בכל הבשר (חולין קז):
דמשי חדא ידיה. והדר משי לאידך:
הנוטל ידו אחת. מן הכלי בזריקה על ידיו כתיקון חכמים:
ואחת בשטיפה. בנהר במ' סאה:
פלגא פלגא זדייה. עד הפרק הוי מצות נטילה ונטל חצי השיעור תחילה ונגבה וחזר ונטל חצי האחר:
דאיכא משקה טופח. כשחזר ונטל חצי השני לא ניגב הראשון לגמרי דעדיין משקה טופח:
הנצוק קילוח:
והקטפרס. הר משופע שמדרון מחודד הרבה:
אינו חיבור. לטומאה כגון המערה מכלי טהור לכלי טמא ונצוק הקלוח מחבר משקה שני הכלים אינו חיבור לטמא משקין העליונים וכן הקטפרס אם העבירו דרך דף הנתונים במדרון והתחתונים מחוברים לטומאה אין העליונים טמאים וכן אם היתה עריבה ארוכה ובשני ראשיה משקין אחד טמא ואחד טהור ומשקה טופח מחברן אינן חיבור לטמא הטהורים וכן לטהרה לענין מקוואות שני מקוואות שאין באחד מהן ארבעים סאה ונצוק וקטפרס ומשקה טופח מחברן אינו חיבור:
טופח להטפוח. שיש משקה הרבה שאם טפח בו יכול להטפוח במקום אחר:
חיבור. לטומאה ולטהרה וקס"ד דהוא הדין לנטילה דחשיב כמאן דעביד בהדי הדדי:
דלמא. הא דקתני חיבור:
לענין מקוואות. קאמר ר' יהודה היא משום גוד אחית (כדתניי) כו' ומיהו לענין נטילה מבעיין אי הויא נטילה כתיקונה לחצאין או לא ואין ראיית חיבור מקוואות ראייה לכאן דאנן לאו משום חיבור מבעי לן:
מכוונות. לא פחות ולא יותר:
השני טמא. שחסר המקוה על ידי הראשון:
נוגעות במים. בשעת טבילת השני:
אף השני טהור. דכמאן דמחברי מים שעל הראשון למי המקוה דמו:

בְּעֵי אֵילְפָא:

יָדִים,

טְהוּרוֹת לְחֻצְאִין, או אֵין טְהוּרוֹת לְחֻצְאִין?

הִיכִי דְמִי?

אֵילְמָא: דְקָא מְשׁוּ בֵי תְרֵי מְרַבְעֵית -

וְהָא תַנּוּ: "מְרַבְעֵית נוֹטְלִין לְיָדִים, לְאַחַד וְאַפְּילוּ לְשָׁנַיִם" (ידימ א,א)!

וְאַלְא: דְקָא מְשִׁי חֲדָא חֲדָא יְדִיה,

וְהַתַּנּוּ:

"הַנוֹטֵל יְדוֹ אַחַת בְּנִטְיָלָה וְאַחַת בְּשֻׁטְפָּה, - יְדִיו טְהוּרוֹת!"

וְאַלְא, דְקָא מְשִׁי פְלַגָּא פְלַגָּא דִּידִיה - וְהָאֲמַרִי דְבֵי רַבִּי יֵנְאִי: יָדִים אֵין טְהוּרוֹת לְחֻצְאִין!

לֹא צְרִיכָא, דְאֵיכָא מְשָׁקָה טוֹפַח.

וְכִי אֵיכָא "מְשָׁקָה טוֹפַח" - מֵאִי הוּי?

וְהַתַּנּוּ:

טז, א "הַנְּצוּקָה, וְהַקְטַפְרָס, וּמְשָׁקָה טוֹפַח - אֵינוֹ חִיבוּר לֹא לְטוֹמְאָה וְלֹא לְטְהָרָה" (טהרות ח, ט)

לֹא צְרִיכָא, דְאֵיכָא טוֹפַח לְהִטְפִּיחַ.

הָא נְמִי תַנּוּנָא:

"טוֹפַח לְהִטְפִּיחַ חִיבוּר!"

דְלָמָא לְעֵנִין מְקוּוֹאוֹת, וְרַבִּי יְהוּדָה הִיא.

דְתַנּוּ:

"מְקוּוֹה שְׁיֵשׁ בּוֹ אַרְבַּעִים סָאָה מְכוּוֹנוֹת, וַיְרַדּוּ שְׁנַיִם וְטַבְּלוּ:

שְׁנֵיהֶם בְּבֵת אַחַת - טְהוּרִים,

בְּזָה אַחַר זֶה - רֵאשׁוֹן טְהוֹר, וְהַשְּׁנִי טָמֵא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

אִם הָיוּ רְגָלָיו שֶׁל רֵאשׁוֹן נוֹגְעוֹת בְּמִים אֶף הַשְּׁנִי טְהוֹר" (מקוואות ז, ו).

5. טז, א

רס"י

הבא ראשו ורובו. כשהוא טהור במים שאובים בתוך הכלי: **טמא.** לתרומה עד שיטבול ומגזירת שמונה עשר דבר היא ובפ"ק דמסכת שבת מפרש מ"ט גזר עליה לפי שהיה להם מערות סרוחים לטבילה ולאחר טבילה היו רוחצין בשאובין והתחילו לומר לא אלו מטהרין אלא אלו מטהרין וגזרו עליהן ושוב גזרו על טהור שנפלו עליו שלשה לוגין מים שאובין דאי לא הא לא קיימא הא:

חציו בביאה. בתוך הכלי וחציו בנפילה שנפלו על חצי גופו שלשה לוגין:

בעל קרי חולה כו' טהור. לדברי תורה דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין קודם שיעסקו בתורה והקלו על החולה בנתינת תשע קבין אפי' שאובין במסכת ברכות אבל לטהרו ליכנס במקדש בעינן ארבעים סאה: **וחציו בטבילה.** שנכנס חציו לתוך המקוה ועל חציו נתן ט' קבין שאובין:

אמר רבי ירמיה:

הרי אמרו:

"הבא ראשו ורובו, במים שאובין,

וטהור שנפלו על ראשו ועל רובו שלשה לוגין מים שאובין -

טמא" (זבים ה, יב).

בעי רבי ירמיה:

חציו בביאה, וחציו בנפילה - מאי?

תיקו.

אמר רב פפא:

הרי אמרו: בעל קרי חולה שנתנו עליו תשעה קבין מים - טהור.

בעי רב פפא:

חציו בטבילה וחציו בנתינה - מאי?

תיקו.

6. טז, א - יז, א

"אָחַד אֹמֵר: בְּפָנַי נִכְתָּב וְאֶחָד אֹמֵר: [בְּפָנַי נִחְתָּם - פְּסוּל]."

כ"י

שׂאִין הַגֵּט יוֹצֵא מִתַּחַת יָדֵי שְׂנֵיהֶם. שׂאִין שְׂנֵיהֶם שְׂלוּחִין בְּהַבְּאֵתוֹ דְּלֹא הוּוּ שְׂנִים שֶׁהֵבִיאוּ גַט אֲלֵא אֶחָד הֵבִיאוּ צָרִיךְ הַמְּבִיא לומר בפני נכתב ובפני נחתם וזה לא אמר:

אבל הגט יוצא בב"ד:

מתחת ידי שניהם ששניהם אדוקין בו ושניהם שלוחין:

כשר ואע"ג דלא כלום קאמרי דלחד אצרכוה למימר תרוייהו דלא ליחלפו בקיום שטרות דעלמא אפי"ה כשר דקסבר שנים שהביאו גט אין צריכין לומר כו' דטעמא משום שאין עדים מצויין לקיימו והרי עדים מצויין לקיימו ואי קשיא כיון דסוף סוף שנים הן מה לי שניהם שלוחים מה לי אחד מהם הרי עדים מצויין לקיימו לא פלוג רבנן בין בא עם חבורת אנשים לבא יחדי דאין מבחין ובדוק באלה דלא מוכחא מלתא ואם באת להכשיר את זה יכשירו את זה אבל כששנים הביאוהו מלתא דמוכחא ולא שכיחא היא ולא אחמור בה רבנן: **סיפא דקתני** פלוגתא דר' יהודה ורבנן על כרחיך בשאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם הוא דאי שניהם שלוחין מכשרי רבנן ואע"ג דאמירה דידהו לא כלום היא דהא שנים שהביאו גט אין צריכין לומר:

במאי פליגי הואיל ואחד מביאו והוא לא אמר כתיקון חכמים אמאי קמכשר ר' יהודה:

ת"ק סבר אף על פי שהגט יוצא מתחת עד החתימה והשליח הימנוהו רבנן כתרי אפילו הכי כיון דלא אמר נמי בפני נכתב פסול גזירה דלמא אתי לאיחלופי כו':

ורבי יהודה סבר כיון דאצרכיניה תרי אחריני במקומו לאסהודי אכתובה תו לא אתי לאיחלופי:

צריכין ואילו לא אמרו כתיקון חכמים דכיון דחד הוא דאסהיד אחתימה אתי לאיחלופי הואיל ואיהו לא אמר אכתובה:

סיפא דקתני פלוגתא נימא דומיא דרישא דאפילו גט יוצא מתחת ידי שניהם פסלי דהא צריכין לומר והני לא כלום קאמרי דאי גט יוצא מתחת ידי עדי הכתיבה האי דחתימה לאו כלום הוא שאינו שליח בדבר ואי מתחת יד אחד מאלו ועד החתימה או שלשתן שלוחין בו כיון דאחתימה חד הוא דאסהיד ואיהו לא אמר אכתובה אתי לאיחלופי בעלמא:

במאי פליגי כלומר ר' יהודה אמאי אכשר:

תנא קמא סבר לפי שאין בקיאיין לשמה הלכך שנים שהביאו גט צריכין לומר והני לא כלום אמרו כדאמרן:

ורבי יהודה סבר לפי שאין מצויין לקיימו הלכך שנים שהביאו גט אין צריכין לומר ולא איכפת לן:

רבא מתרץ כלישנא קמא דאין גט יוצא מתחת ידי שניהם דאי שנים הביאוהו דכולי עלמא כשר דאין צריכין לטעם לפי שאין עדים מצויין והכא כשהביאו אי אותו שהעיד על החתימה וטעמא דר' יהודה כדאמרן לעיל דכיון דאיכא תרי אחריני אכתובה לא אתי לאיחלופי:

ורבה מוקי לה כלישנא בתרא ואמר לך הכא דמכשיר רבי יהודה לאו משום דשנים המביאין גט אין צריכין אלא לאחר שלמדו עסקינן דלמאי ניוחש לה אי לשמה הא איכא אי לקיימו הא איכא דשנים הם ורבנן דפסלי גזרי שמא יחזור דבר לקלוקלו ורבי יהודה סבר לא גזרינן דתרי דמייתי גיטא לא שכיחא ולא גזרו בה רבנן:

אמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא שאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם, טז, ב, אבל גט יוצא מתחת ידי שניהם - אכשר.

אלמא קסבר:

שנים שהביאו גט ממדינת הים - אין צריכין שיאמרו: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם".

אמר ליה אביי:

אלא מעתה, סיפא דקתני:

"שנים אומרים: 'בפנינו נכתב' ואחד אומר 'בפני נחתם' - פסול,

ורבי יהודה מכשיר".

טעמא דאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם, הא גט יוצא מתחת ידי שניהם מכשרי רבנן?!

אמר ליה: אין.

וכי אין גט יוצא מתחת ידי שניהם, במאי פליגי?

מר סבר: גזרינן דלמא אתיא לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא, בעד אחד.

ומר סבר: לא גזרינן.

לישנא אחרינא אמרי לה:

אמר רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן:

אפילו גט יוצא מתחת ידי שניהם פסול.

אלמא קסבר:

שנים שהביאו גט ממדינת הים, צריכין שיאמרו: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם".

אמר ליה אביי:

אלא מעתה, סיפא דקתני:

"שנים אומרים: 'בפנינו נכתב', ואחד אומר: 'בפני נחתם' - פסול,

ורבי יהודה מכשיר".

אפילו גט יוצא מתחת ידי שניהם פסלי רבנן?!

אמר ליה:

אין.

במאי קא מיפלגי?

מר סבר: לפי שאין בקיאיין לשמה.

ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

לימא דרבה ורבא תנאי היא?

לא,

רבא מתרץ כלישנא קמא.

ורבה אמר לך: דכולי עלמא בעינן לשמה,

והכא במאי עסקינן: לאחר שלמדו,

וּבְגִזְרָה שֶׁמָּא יַחְזֹר הַדְּבָר לְקַלְקוּלוֹ קָמִיפְלָגִי
דְּמַר סָבַר: גְּזָרִינוּ,
וְדַר סָבַר: לֹא גְזָרִינוּ.

וְלִפְלוּג נְמִי רַבִּי יְהוּדָה בְּרִישָׁא!

הָא אֲתַמַּר עֲלֵהּ:

אָמַר עוּלָא: חֲלוּק הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אֶף בְּרֵאשׁוֹנָה.

מְתִיב רַב אוֹשְׁעִיא לְעוּלָא:

"רַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר בְּזוֹ וְלֹא בְּאַחֶרֶת."

מָאִי לָאוּ לְמַעוּטֵי: "אֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנֵי נִכְתָּב" וְאֶחָד אוֹמֵר "בְּפָנֵי נִחְתָּם"?"

לֹא,

לְמַעוּטֵי "בְּפָנֵי נִחְתָּם אֲבָל לֹא בְּפָנֵי נִכְתָּב".

סָלְקָא דְעֵתְךָ אֲמִינָא: הוֹאִיל וְלֹא גְזָר רַבִּי יְהוּדָה גְּזִירָה שֶׁמָּא יַחְזֹר דְּבָר לְקַלְקוּלוֹ,
דְּלָמָּא אֲתִי לְאַחֲלוּפֵי בְּקִיּוּם שְׁטָרוֹת דְּעֵלְמָא בְּעַד אֶחָד נְמִי לֹא גְזָר,
קָא מְשַׁמְעֵ לֵן.

אֲתַמַּר נְמִי:

אָמַר רַב יְהוּדָה:

שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם,

בְּאֵנוּ לְמַחְלוּקֶת רַבִּי יְהוּדָה וְרַבְּנָנוּ.

רַבָּה פַּר פַּר חֲנָה חֲלַשׁ, עוּל לְגַבְיָה רַב יְהוּדָה וְרַבָּה לְשִׁוְלֵי בֵּיהּ.

בְּעוּ מִינְיָה:

שְׁנַיִם שֶׁהֵבִיאוּ גֵט מִמְּדִינַת הַיָּם, צָרִיכִין שִׁיאֲמָרוּ: "בְּפָנֵינוּ נִכְתָּב וּבְפָנֵינוּ נִחְתָּם", אוּ אִין צָרִיכִין?

אָמַר לָהֶם: אִין צָרִיכִין,

מָה אֵילוּ יֵאמָרוּ: "בְּפָנֵינוּ גִירְשָׁה" מִי לֹא מְהִימְנִי!?

אֲדַהֲכִי, אֲתָא הֵהוּא אֲתַבְרָא, שְׁקָלָה לְשַׂרְגָּא מְקַמְיָהּ,

אָמַר: רַחֲמָנָא! אוּ בְטוּלָךְ, אוּ בְטוּלָא דְבַר עֵשׂוּ.

י,א

לְמִימָרָא, דְּאָרוּמָאֵי מַעְלוּ מִפְּרָסָאֵי!?

וְהִתְנִי רַבִּי חִיָּא:

"מָאִי דְנִתְיָב: "אֱלֹהִים הֵבִין דְרַבָּה וְהוּא יָדַע אֶת מְקוּמָה" (איוב כח, כג) -

יָדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל שְׂאִין יְכוּלִין לְקַבֵּל גְּזִירַת אַרְוּמֵיִם,

עַמְד וְהִגְלָה אוֹתָם לְבַבְלָא!"

לֹא קִשְׁיָא:

הָא - מְקַמֵּי דְנִיתָו חֲבָרֵי לְבַבְלָא,

הָא - לְבַתֵּר דְּאֲתוּ חֲבָרֵי לְבַבְלָא.

רַשִׁי

וּלְפָלוּג נְמִי רַבִּי יְהוּדָה בְּרִישָׁא.

בְּאֶחָד אוֹמֵר בְּפָנֵי נִכְתָּב וְאֶחָד
אוֹמֵר בְּפָנֵי נִחְתָּם כִּיּוֹן דִּיּוּצָא
מִתַּחַת יָדֵי שְׁנֵיהֶם דְּלִקְיָמוּ
לִיכָא לְמִיחָשׁ וּלְשִׁמָּה נְמִי הָא
לְמַדּוּ וּלְקַלְקוּל לֹא חִיִּישׁ:

לֹא לְמַעוּטֵי בְּפָנֵי נִחְתָּם אֲבָל לֹא
בְּפָנֵי נִכְתָּב. דַּחַד הוּא וּפְסוּלֵי
מִשּׁוּם גְּזִירָה דְלִמָּא אֲתִי
לְאַיְחְלוּפֵי הוּא:

אֲתַמַּר נְמִי. כְּלִישָׁנָא בְּתֵרָא דְרַבִּי
יּוֹחָנָן דְּבִגְט יוּצָא מִתַּחַת יָדֵי
שְׁנֵיהֶם מִחְלוּקֶת:

חֲבָרָא. פְּרָסָאֵי:

שְׁקָלָה לְשַׂרְגָּא. שֵׁישׁ לְפָרְסִיִּים
יוֹם אִיד שְׂאִין מְדַלְקִין אוּר
בְּאוּתוֹ יוֹם אֲלֵא בְּבֵית עֵיז
שְׁלַחֵן:

אֲמַר. רַבָּה בַר בַּר חֲנָה:

רַחֲמָנָא אוּ בְטוּלָךְ. אוּ חֲתִיבָנוּ
בְּצִילְךָ אוּ הַגְלוּנוּ בְּצַל בְּנֵי עֵשׂוּ
שְׁהֵן מְכַבְּדִין אוֹתָנוּ:

הֲבִין דְרַבָּה. שֶׁל תּוֹרָה וּלְוִמְדִיָּה

הֵיכָן הִיא רְאוּיָה לְהִתְיַשֵּׁב:

גְּזִירוֹת. שְׁגוּזִרִין שְׁמַד שְׁלֵא
יִתְעַסְקוּ בְּתוֹרָה וְלֹא יִקְיָמוּ

מִצְוֹת:

וְהִגְלָה אוֹתָן לְבַבְלָא. בְּחוּרְבָן

הַבַּיִת:

הָא מְקַמֵּי דְנִיתָו חֲבָרֵי לְבַבְלָא.
בִּימֵי כְשָׁדִים נְבוּכַדְנֶצַּר וְאוּיִל

מְרוּדָךְ וּבְלִשְׁצַר:

לְבַתֵּר דְּאֲתוּ חֲבָרֵי. מִשְׁכַּבֵּשׁ

כּוֹרֵשׁ אֶת הַמְּלָכוֹת וּמֶלֶךְ בְּבַבְלָא:

רש"י

מתחת יד עד כתיבה. דהשליח
 נאמן כשנים:
 פסול. ואע"פ ששניהם
 הביאוהו:
 זימנין. פעם אחרת:
 אשכחיה. ר' אסי לר' אמי:
 יתד היא. לשון אחרון זה אמת:

7. יז, א

"אָחַד אָמַר: "בְּפָנַי נִכְתָּב", וְשְׁנַיִם אָמְרִים "בְּפָנַי נִחְתָּם" - כָּשֶׁר."

אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן:
 לא שנו אלא: שהגט יוצא מתחת יד עד כתיבה, דנעשו כשנים על זה וכשנים על זה,
 אבל מתחת ידי עדי חתימה פסול.

אלמא קסבר:
 שנים שהביאו גט ממדינת הים, צריכין שיאמרו: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם".

אמר ליה רבי אסי:
 אלא מעתה,
 רישא דקתני: "שנים אמרים: "בפנינו נכתב", ואחד אומר: "בפני נחתם" - פסול,
 ורבי יהודה מכשיר",
 ואפילו גט יוצא מתחת ידי שניהם פסלי רבנן?

אמר ליה:
 אין.

זימנין אשכחיה דיתבי וקאמר:
 אפילו גט יוצא מתחת ידי עדי חתימה - כשר.

אלמא קסבר:
 שנים שהביאו גט ממדינת הים, אין צריכין שיאמרו: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם".

אמר ליה רבי אסי:
 אלא מעתה, רישא דקתני:
 "שנים אמרים: "בפנינו נכתב", ואחד אומר: "בפני נחתם" - פסול,
 ורבי יהודה מכשיר",
 טעמא דאין הגט יוצא מתחת ידי שניהם,
 הא גט יוצא מתחת ידי שניהם - מכשרי רבנן?

אמר ליה:
 אין.

והא זמנין לא אמרת לן הכי!

אמר ליה:
 יתד היא שלא תמוט.

8. יז, א - יח, א

רַבִּי

מִשְׁנָה

נִכְתָּב בַּיּוֹם וְנִחְתָּם בַּיּוֹם,

בְּלַיְלָה וְנִחְתָּם בְּלַיְלָה,

בְּלַיְלָה וְנִחְתָּם בַּיּוֹם - כָּשֶׁר.

בַּיּוֹם וְנִחְתָּם בְּלַיְלָה - פְּסוּל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁיר.

שְׁהִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר:

כָּל הַגִּיטִין שֶׁנִּכְתְּבוּ בַּיּוֹם וְנִחְתְּמוּ בְּלַיְלָה - פְּסוּלִין.

חוּץ מִגִּיטֵי נָשִׁים.

גְּמָרָא

אִיתָמַר:

מִפְּנֵי מָה תִּיקְנוּ זְמַן בְּגִיטִין?

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:

מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ.

רִישׁ לְקִישׁ אָמַר:

מִשּׁוּם פִּירוּת.

רִישׁ לְקִישׁ מָאִי טַעְמָא לֹא אָמַר כְּרַבִּי יוֹחָנָן?

י,ב אָמַר לָךְ: ^זְנוּת לֹא שְׁכִיחָא.

וְרַבִּי יוֹחָנָן מָאִי טַעְמָא לֹא אָמַר כְּרִישׁ לְקִישׁ?

קִסְבַּר: יֵשׁ לְבַעַל פִּירוּת עַד שְׁעַת נְתִינָה.

בְּשֶׁלְמָא לְרִישׁ לְקִישׁ, מִשּׁוּם הֵכִי קָא מְכַשֵּׁיר רַבִּי שְׁמַעוֹן.

אֵלֶּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, מָאִי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁיר?

אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן:

אֵלִיבָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא קְאָמִינָא.

כִּי קְאָמִינָא, אֵלִיבָא דְרַבְּנָן.

בְּשֶׁלְמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן, הֵינּוּ דְאִיבָא בֵּין רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבְּנָן.

אֵלֶּא לְרִישׁ לְקִישׁ, מָאִי אִיבָא בֵּין רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבְּנָן?

פִּירֵי דְמִשְׁעַת כְּתִיבָה וְעַד שְׁעַת חֲתִימָה אִיבָא בֵּינֵיהוּ.

וְהָא אִיפְכָא שְׁמַעִינָן לְהוּ!

דְּאִתָּמַר:

מִאֲמַתִּי מוֹצִיאִין לְפִירוּת?

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשְׁעַת כְּתִיבָה.

וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: מִשְׁעַת נְתִינָה!

אִיפּוּךְ.

אָמַר לִיה אַבְיִי לְרַב יוֹסֵף:

"שְׁלֹשָׁה גִיטִין פְּסוּלִים, וְאִם נִישַׁת הַגֵּזֶל כָּשֶׁר,"

מָה הוֹעִילוּ חֻקִּים בְּתַקְנָתוֹ!

אֲהֵנוּ דְלִכְתַּחֲלֵלָה לֹא תִינְשָׂא.

מִתְנִי'

נִכְתָּב בְּלַיְלָה וְנִחְתָּם בַּיּוֹם. הֵינּוּ חַד יוֹמָא וְאִין כָּאן גַּט מוֹקֵדִם:

בַּיּוֹם וְנִחְתָּם בְּלַיְלָה. מוֹקֵדִם הוּא דְמִשְׁמַע דְּמַהְוָא יוֹמָא אִיגְרָשָׁה וְלֹא אִיגְרָשָׁה עַד לְמַחַר וּבְגַמְרָא מִפְּרֵשׁ מָאִי פְּסוּלִיָּה:

כָּל הַגִּיטִין. שֶׁל מִכַּר וּמִתְנָה וְהַלּוּאָה:

פְּסוּלִין. דְּאִתִּי לְמִטְרָף לְקוּחוֹת מִיוֹמָא דְּכַתִּיבָה וְשֵׁלָא כַּדִּין:

חוּץ מִגִּיטֵי נָשִׁים. דְּלֹא לְגוֹבִינָא עֵבִידָא וּבְגַמְרָא מִפְּרֵשׁ לָהּ:

גַּמ'

מִפְּנֵי מָה תִּיקְנוּ זְמַן בְּגִיטִין. כִּיּוֹן דְּלֹא שְׁטָרָא דְּגוֹבִינָא הוּא:

מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ. וְהִיא אִשְׁתּוֹ וְשִׁמְאָ תְּזוּנָה תַּחְתּוֹ וְחָס עֲלֵיהּ שְׁלֹא תַחְנֹק וְכוּתֵב לָהּ גַּט בְּלֹא זְמַן וְנוֹתֵן לָהּ וְכִשְׁמַעִידִין עֲלֵיהּ בְּבֵית דִּין מוֹצִיאָה גִיטָה וְאוֹמֵרֵת גְּרוּשָׁה הֵייתִי וּפְנוּיָה בְּאוֹתָהּ שַׁעָה:

מִשּׁוּם פִּירוּת. שְׁמוּזְמַן הִגֵּט וְאֵילֶךְ אִם יִמְכּוֹר הַבַּעַל בְּפִירוּת נִכְסֵי מְלוּג שְׁלֵה תִגְבֵּם וְאִם לֹא הִיָּה בּוֹ זְמַן יִהְיֶה מוֹכֵר וְהוֹלֵךְ וְכִשְׁתַּבַּע לְדִין הוּיָא יָדָה עַל הַתַּחְתּוּנָה שִׁיאֵמַר לָהּ קוּדָם גִּירוּשִׁין מִכְּרַתִּי:

לֹא שְׂכִיחַ. וְלֹא חָשׂוּ בְּה רַבְּנָן:

עַד שְׁעַת נְתִינָה. הַלֵּכְךָ זְמַן כְּתִיבֵת גַּט לֹא מַהֲנִי מִיַּד דְּכִי אִתִּיא לְמִיטְרָף בְּעִיא לְאִתּוּי סְהָדִי אִימַת מִטָּא גִיטָא לִידָה:

מִשּׁוּם הֵכִי מְכַשֵּׁר ר' שְׁמַעוֹן. בְּגַט מוֹקֵדִם כְּדֹאמַר לְקַמְן קִסְבַּר ר' שְׁמַעוֹן כִּיּוֹן שְׁתַּן עֵינָיו לְגְרָשָׁה שׁוֹב אִין לוֹ פִירוּת הַלֵּכְךָ אִם אִתִּיא לְמִיטְרָף לְקוּחוֹת דְּפִירוּת מִיּוֹם כְּתִיבָה שְׁפִיר עֵבֵדָא וְטַעְמָא דְרַבְּנָן לְקַמִּיָּה מִפְּרֵשׁ:

אֵלֶּא לְרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאֵמַר זְמַן מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ אִיתְקַן:

מָאִי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּמְכַשֵּׁיר. הָא זְמַנִּין דּוֹנָאִי בְּאוֹתוֹ יוֹם וְעוֹדְנָה אִשְׁתּוֹ אִישׁ דְּכָל זְמַן שְׁלֹא נַחְתָּם לֹא נִיתֵן לָהּ וְכִשְׁמַעִידִין עַל זְנוּתָהּ מוֹצִיאָה גִיטָה וְכוּתֵב בּוֹ מֵאוֹתוֹ יוֹם וְאוֹמֵרֵת גְּרוּשָׁה הֵייתִי:

אֵלִיבָא דְר' שְׁמַעוֹן לֹא קְאָמִינָא. דְּלִרִישׁ וְדֹאִי זְמַן לֹא מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ אִיתְקַן אֵלֶּא מִשּׁוּם פִּירוּת:

אֵלִיבָא דְרַבְּנָן. דְּמִשּׁוּם הֵכִי פְּסוּלֵי רַבְּנָן דְּקָא סְבָרִי זְמַן מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ:

בְּשֶׁלְמָא לְר' יוֹחָנָן. דְּאֵמַר לְרַבְּנָן מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ וְלִר' שְׁמַעוֹן מִשּׁוּם פִּירוּת:

הֵינּוּ דְּאִיבָא בֵּין רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבְּנָן. טַעְמָא דְּפְלוּגִיתִיָּהּ בְּהֵכִי לְרַבְּנָן פְּסוּל גַּט מוֹקֵדִם מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ וְלִרִישׁ כִּשֶׁר דְּקִסְבַּר זְמַן מִשּׁוּם פִּירוּת אִיתְקַן וְהַלֵּכְךָ גַּט מוֹקֵדִם כִּשֶׁר דְּאִי טְרַפָּא מִשְׁעַת כְּתִיבָה שְׁפִיר טְרַפָּא דְּהָא נִתַּן עֵינָיו לְגְרָשָׁה:

מָאִי אִיבָא. בְּמָאִי פְּלִיגִי וְאִמָּאִי פְּסוּלֵי רַבְּנָן הָא שְׁפִיר טְרַפָּא דְּהָא לְהֵכִי אִיתְקַן זְמַן:

עַד שְׁעַת חֲתִימָה. דְּלְרַבְּנָן לֹא בְּעִיא לְמִיטְרָף אֵלֶּא מַחְתִּימָה וְאֵילֶךְ הַלֵּכְךָ מוֹקֵדִם פְּסוּל דְּכִי מִפְּקָא לִיה אִתִּיא לְמִיטְרָף מִיּוֹם כְּתִיבָה דְּסְבָרִי בּוֹ בַּיּוֹם נַחְתָּם:

שְׁמַעִינָן לָהּ. לְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ:

גִּי גִיטִין פְּסוּלִין. וְאַחַד מֵהֶם יֵשׁ עֲלֵיו עֵדִים וְאִין בּוֹ זְמַן וְתַנְּן דָּאִם נִישַׁת הוֹלֵד כִּשֶׁר כִּיּוֹן דְּאִי עֵבֵד שְׁפִיר דְּמִי:

מָה הוֹעִילוּ חֻקִּים בְּתַקְנָתוֹ. מִשּׁוּם בֵּת אַחוּתוֹ וּמִשּׁוּם פִּירוּת:

אֲהֵנוּ דְלִכְתַּחֲלֵלָה לֹא תִינְשָׂא. וְכִיּוֹן דְּהֵכִי הוּא אִי בְּעִי לְכַתּוּב גַּט בְּלֹא זְמַן לַחְפוּת עַל בֵּת אַחוּתוֹ אוֹ לְמַכּוֹר בְּפִירוּת לֹא כְּתִיב לִיה סוּפְרֵי הַדֵּינָאִים וְלֹא חֲתִמֵי עֲלֵיהּ סְהָדִי:

רש"י

גזייה לזמן ויהביה ניהלה. לאחר שכתב בו זמן חתכו כדי לחפות על בת אחותו או למכור בפירות ויהביה ניהלה ואמרי' דגט שאין בו זמן אם ניסת הולד כשר וכשמוציאתו הרי היא בחזקת מגורשת ולא מיקטלה מה הועילו חכמים בתקנתן: **לרמאי לא חיישינן.** לרמאות כזה שהוא ניכר ונגלה לא עבדי אינשי דעבדי ולא חשו רבנן להכי:

כתוב בו. זמנו בשבוע פלונית של יובל ולא כתב איזו שנה או כתב שנה ולא כתב חדש או כתב חדש ולא כתב שבת או כתב שבת ולא כתב יום מאי:

א"ל כשר. לכתחילה: **מה הועילו חכמים בתקנתם.** הא לא ממנעי מלמכתביה נהליה:

לשבוע דקמיה. שאם זינתה תיהרג:

ולשבוע דבתריה. לפירות שאם ימכור בהם תוציא גיטה ותגבס ואי אפשר לפרש דלשבוע דקמיה אהני לפירות שלא תטרפס מלקוחות דבלאו זמן נמי לא טרפה דידה על התחתונה עד דמייתה ראה דבתר גירושין זבין ולשבוע דבתרא לא מהני לזנות דלא תיקטול דבלאו זמן נמי לא מיקטלה דספק נפשות להקל:

ואותביה בכיסתיה. ימים רבים:

דאי מפייסה. בהדיה בקטנות שביניהם:

תיפייס. ולא יגרשנה ולא איפייסה וגרשה ומכי מטא גיטה לידה הוא דאגרשה:

לא מקדים כו'. לא רגילי למיעבד הכי לאנוחי בכיסתיה דכיון דלא ניחא ליה בגירושין פורענות הוא לגביה ולא מקדים ליה:

מה הועילו חכמים בתקנתן. בין לענין פירות בין לענין זנות דטרפה לקוחות מיום הכתיבה: **קלא אית להו.** ובין לענין זנות ובין לענין פירות בעיא לאתווי ראייה אימת מטא גיטה לידה:

גזייה לזמן דידיה ויהביה ניהלה - מאי?

אמר ליה: **לרמאי לא חיישינן.**

כתוב בו, שבוע, שנה, חדש, שבת - מאי?

אמר ליה **כשר.**

ומה הועילו חכמים בתקנתן?

אהנו לשבוע דקמיה, ולשבוע דבתריה.

דאי לא תימא הכי, יומא גופיה מי ידעין אי מצפרא אי מפניא?! אלא, ליומא דקמיה וליומא דבתריה, הכא נמי אהני לשבוע דקמיה, ולשבוע דבתריה.

אמר ליה רבינא לרבא:

יחא, כתביה אאותביה בכיסתיה, דאי מפייסה, תפייס - מאי!

אמר ליה:

לא מקדים אינש פורענותא לנפשיה.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

גיטין הבאים ממדינת הים, דמיפתבי בניסן ולא מטו עד תשרי. מה הועילו חכמים בתקנתם!

אמר ליה:

הנהו, קלא אית להו.

9. יח, א

רס"י

מאימתי מונין לגט. ג' חדשים שהאשה צריכה להמתין: **ב' נשים בחצר אחת.** של אדם א' שפירש לים ומסר שני גיטין לשתי נשיו בו ביום אלא שזה קדם לזה כתיבתו חדש ולשמואל זו תינשא לסוף ב' חדשים וזו לסוף ג' יתמהו בני אדם שראו שנתגרשו ביום א': **גט ישן.** לקמן (דף עט:): תנינא דאין אדם מגרש בגט ישן ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה וטעמא שמא יאמרו גיטה קודם לבנה שמא תתעבר ותלד בין כתיבתו לנתינתו ולאחר זמן יאמרו הגט קדם ובזנות נתעברה: **המשליש.** מסר הגט לשליש כדי לגרשה בו לסוף ג' חדשים והוא הלך לדרכו: **מותרת לינשא מיד.** דמשעת כתיבה מניין:

איתמר:
מאימתי מונין לגט?
רב אמר:
משעת נתינה,
ושמואל אמר:
משעת כתיבה.

מתקיף לה רב נתן בר הושעיא:
לשמואל, יאמרו: שתי נשים בחצר אחת,
זו אסורה וזו מותרת!?

אמר ליה אבוי:
זו זמן גיטה מוכיח עליה, וזו זמן גיטה מוכיח עליה.

תניא כוותיה דרב,
תניא כוותיה דשמואל.

"תניא כוותיה דרב":
"השולח גט לאשתו ונשתקה שלים בדרך שלשה חדשים,
בשהגיע גט לידה צריכה להמתין שלשה חדשים,
ולגט ישן - אין חוששין,
שהרי לא נתייחד עמה".

תניא כוותיה דשמואל:
"המשליש גט לאשתו,
ואמר לו: אל תתנהו לה אלא לאחר שלשה חדשים,
משנתנו לה - מותרת לינשא מיד,
ולגט ישן - אין חוששין,
שהרי לא נתייחד עמה".

רב כהנא ורב פפי ורב אשי עבדי משעת כתיבה,
רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי משעת נתינה.

והלכתא:
משעת כתיבה.

10. יח, א

רש"י

מאימתי כתובה. כשאר שטר חוב ומשמטתה שביעית:
משתפגום. שתפרע קצת דגלי דעתה דעומדת ליגוש וליפרע:
ותזקוף. עליו המותר במלוה דנפקא לה משום כתובה ומעשה ב"ד שאינו משמט וחל עלה שם שטר חוב:
פגמה. כיון דגלי דעתיה בפרעון קרינא ביה לא יגוש:
זקפה. במלוה:
אונס. את הבתולה חייב חמשים כסף:
וקנס. דמוציא שם רע:
מאימתי נזקפין. כלומר מאימתי הויא כזקיפה:
העמדה. הרי היא כזקיפה:

איתמר:

מאימתי כתובה משמטת?

רב אמר:

משתפגום ותזקוף.

ושמואל אמר:

פגמה אף על פי שלא זקפה,

זקפה אף על פי שלא פגמה.

תניא כוותיה דרב,

תניא כוותיה דשמואל.

"תניא כוותיה דרב":

"מאימתי כתובה משמטת?"

משתפגום ותזקוף.

פגמה ולא זקפה,

זקפה ולא פגמה - אינה משמטת, עד שתפגום ותזקוף".

"תניא כוותיה דשמואל":

"אונס, וקנס, ופיתוי, וכתובת אשה:

שזקפו במלוה - משמטין,

ואם לאו - אין משמטין.

מאימתי נזקפים במלוה?

משעת העמדה בדין.

11. יח, א

כ"ט

כמעשה ב"ד דמיא. דתנאי ב"ד היא:
מה מעשה ב"ד. חיוביה משום פסק דין הוא ואע"ג דלא איחתים הלכך אין שם הקדמה ונכתבים ביום ונחתמין בלילה:
אף כתובה. משעת כתיבה דנכנסה לחופה דקירוב חתנות הוא חייל שעבודה ואע"ג דלא אחתים:
עסוקים באותו ענין הו. מכתובה עד חתימה ואפי' בשאר שטרות כשר:
לא שנו. דשטרות הנכתבים ביום ונחתמים בלילה פסולים:
אבל עסוקים באותו ענין. כיון שהעדים מזומנים לחתום אלא שבעל כרחם צריכים להמתין עד שיסיים הסופר את השטר אע"ג דאיתרמי ליה חתימה לאורתא:
כשר. שהרי משעת כתיבה נמי אית ליה קלא:

אמר שמואל:

כתובה כמעשה בית דין דמיא,

מה מעשה בית דין נכתבין ביום ונחתמין בלילה - אף כתובה נכתבת ביום ונחתמת בלילה.

כתובתיה דרבי חייא בר רב איכתוב ביום ואיחתום בלילה,
 הוה רב התם ולא אמר להו ולא מידי.

לימא: כשמואל סבירא ליה.

עסוקין באותו ענין הו.

דתנאי:

"אמר רבי אלעזר בר רבי צדוק:

לא שנו אלא כשאין עסוקין באותו ענין,

אבל עסוקין באותו ענין - כשר".

12. יח, א-ב

רש"י

אין לו פירות. וכי טרפה מזמן
 כתיבה בדין טרפה:
 שמא פייס. את אשתו בתוך כך
 ובא עליה והוי גט ישן:
 קלא אית ליה למילתא.
 שהשכנים והשכנות שומעין תגר
 וקטטה שבין איש לאשתו
 וכאשר ישקוט את ריבם הכל
 מרגישים:

["ביום ונחתם בלילה - פסול].
 רבי שמעון מכשיר".

אמר רבא:
 מאי טעמא דרבי שמעון?

קסבר: כיון שנתנו עינינו לגרשה, שוב אין לו פירות.

אמר ריש לקיש:
 לא הכשיר רבי שמעון אלא לאלתר,
 אבל מכאן ועד עשרה ימים - לא.

יח, ב חיישינן שמא פייס.

ורבי יוחנן אמר:
 אפילו מכאן ועד עשרה ימים,
 אם איתא דפייס, קלא אית ליה למילתא.

13. יח, ב - יט, א

רַש"י

אמר ר' יוחנן שנים. נתכוין לחתום בו לשם עדים: וכולם. לא החתים בו אלא לביישה ברבים ותנאי גמור הטיל בגט זה דלא ליהוי גיטא אלא אי"כ חותמין בו כולן: כולם משום עדים. נתכוון להחתימם: ושנים חותמין. וקשיא לתרוייהו דאמרי כולם צריכים לחתום: אלא דאמר כולם. דלא שוויא גיטא עד דחתימי כולהו: מאי בנייהו. בין משום תנאי בין משום עדים כולם צריכים לחתום דה"נ תנן בסיפא דההיא כולם כתבו גט לאשתי אחד כותב וכולם חותמין: ועד עשרה ימים. וקודם שנתנו לה חתמו כולן: ומ"ד משום עדים פסול. דלא הוי עדות שלימה עד שיחתמו כולם וכיון דכולם לא חתמו ביום כתיבתו הוי ליה מוקדם: נמצא א' מהן קרוב או פסול. וק"ל בסנהדרין (דף ט.) אפילו מאה עדים ונמצא אחד קרוב או פסול עדותו בטלה: אי חתים בתחילה קרוב או פסול. בשנים הראשונים חתום הקרוב וכולן חתמו בו ביום: אמרי לה כשר. למאן דאמר משום תנאי דאע"ג דאיחתיים ברישא קרוב או פסול העדות תתקיים בראויים לעדות והוא יחשב לתנאי דמסתמא את הכשרים מינה לשם עדות והקרוב לתנאי: אתי לאיחלופי בשטרות דעלמא. דכיון דחתם ברישא אתי למימר זה ודאי לשם עדות חתם ויכשירו קרוב בכל השטרות: ההוא דאמר לעשרה. כולם כתבו גט לאשתי: כדאי הוא רבי שמעון. דמתניתין דאמר נכתב ביום ונחתם בלילה כשר: לסמוך עליו בשעת הדחק. שהלך זה לדרכו או ניסת כבר בגט זה: סבירא ליה. לרבי יהושע בן לוי: וכולן משום תנאי. ואין כאן הקדמה דתנאי נינהו ואפילו לרבנן כשר:

איתמר:
אמר לעשרה: "כתבו גט לאשתי":
אמר רבי יוחנן:
שנים - משום עדים,
וכולם - משום תנאי.
וריש לקיש אמר:
כולם משום עדים.
היכי דמי?
אילימא: לא אמר להו: "כולכם" - והא תנן: "אמר לעשרה: כתבו גט לאשתי" - אַחַד כּוֹתֵב וּשְׁנַיִם חוֹתְמִין" (גיטין סו:)?
אלא דאמר להו: "כולכם".

מאי בנייהו?

איכא בנייהו:
דחתום בי תרי מינייהו ביומיה.
ואינה מכאן ועד עשרה ימים.
מאן דאמר: "משום תנאי" - קשר.
ומאן דאמר: "משום עדים" - פסול.

אי נמי,
כגון שנמצא אחד מהם, קרוב, או פסול,
למאן דאמר: "משום תנאי" - קשר.
למאן דאמר: "משום עדים" - פסול.

אי חתום בתחילה קרוב או פסול -
אמרי לה: קשר,
ואמרי לה: פסול.

"אמרי לה: קשר" - תנאי הוא.
"אמרי לה - פסול" - אתי לאיחלופי בשטרות דעלמא.

ההוא דאמר להו לעשרה: "כתבו גט לאשתי",
חתום בי תרי מינייהו ביומיה,
ואינה - מכאן ועד עשרה ימים,
אתא לקמיה דרבי יהושע בן לוי,
יט, א אמר ליה: אכדאי הוא רבי שמעון, לסמוך עליו בשעת הדחק.

והאמר ריש לקיש:
לא הכשיר רבי שמעון אלא לאלתר,
אבל מכאן ועד עשרה ימים - לא!

בההיא, כרבי יוחנן סבירא ליה.

והאמר רבי יוחנן:
שנים משום עדים,
וכולן משום תנאי!

בההיא, כריש לקיש סבירא ליה.

14. יט, א

רש"י

מתני'
 על העלה של זית. תלושה :
 ונותן לה את הפרה. בגמרא
 מפרש טעמא :

גמ'
 סמא. אורפימני"ט :
 סקרתא. צבע אדום שקורין
 מיניא"ו. קומא. שרף האילן :
 חרתא דאושכפי. אדרמיני"ט
 {צבע שחור} :
 במי טריא. מי גשמים לשון
 מורי מי טריא מים ששורים בו
 פרי שהוא כעין עפצים גליש
 {עפצים (גידולים טפיליים
 בעלה האלון)} :
 באבר. ששף העופרת במים
 ומשחירים :
 בשחור. פחמין :
 ובשיחור. חרתא דאושכפי :

משנה

בכל בותבים:
 בדיו,
 בסם,
 בסיקרא,
 ובקומוס,
 ובקנקנתום,
 ובכל דבר שהוא של קיימא.

אין בותבין:
 לא במשקין,
 ולא במי פירות,
 ולא בכל דבר שאינו מתקיים.

על הכל בותבין:
 על העלה של זית,
 ועל הקרו של פרה.
 ונותן לה את הפרה.
 על יד של עבד ונותן לה את העבד.

רבי יוסי הגלילי אומר:
 אין בותבין:
 לא על דבר שיש בו רוח חיים,
 ולא על האוכלים.

גמרא

"דיו" - דיותא.
 "סם" - סמא.
 "סיקרא" - אמר רבה בר בר חנה: סקרתא שמה.
 "קומוס" - קומא.
 "קנקנתום" - אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל: חרתא דאושכפי.

"בכל דבר שהוא מתקיים" וכו'.

לאתווי מאי?

לאתווי הא דתני רבי חנינא:
 "כתבו במי טריא, ואפצא - כשר".

תני רבי חייא:
 "כתבו באבר, בשחור, ובשיחור - כשר".

15. יט"א

רפ"י

על גבי סיקרא. שתי אותיות של סיקרא והעביר עליהם דיו בשבת:
מוחק. ע"מ לכתוב שתי אותיות בשבת חייב וזה מוחק התחתונות סיקרא וכתב העליונות דיו:
פטור. שהרי הוא בתחילה לא כתב ולא מחק:
מוחק הוא. ולא כותב שמתחילה היה כתוב הגון מעתה:
מקלקל הוא. והוה ליה כמוחק ע"מ שלא לכתוב ולמאן דמיחייב לא הוה מקלקל כל כך שהרי כתבו ניכר:

איתמר:
 המעביר דיו על גבי סיקרא, בלשבת,
רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוויהו:
חייב שתים:
אחת - משום כותב,
ואחת - משום מוחק.

דיו על גבי דיו,
סיקרא על גבי סיקרא - פטור.
סיקרא על גבי דיו,
אמרי לה: חייב,
ואמרי לה: פטור.

"אמרי לה: חייב" - מוחק הוא.
 אמרי לה פטור" - מקלקל הוא.

16. יט, א-ב

רפ"י

כתב עליון כתב לענין שבת.
 דהא אמרת לעיל חייב שתיים :
וכי מפני שאנו מדמין. שאנו
 אומדים וסבורים ואומדין
 מאומד לבנו להחמיר :
נעשה מעשה. להקל אפי' לענין
 שבת אם בא מעשה לידינו בזמן
 בית המקדש לא הייתי סומך על
 דברי להביא חולין לעזרה :
מדמין. שושפצי"ר
{לחשוד} כמו כמדומים :
מקרעין. מסרטיין :
והתני רבי חייא כתבו באבר
כשר. וכיון דכתב גמור הוא הוה
 ליה כדיו על גבי סיקרא
 דקאסרינן לעיל :
באבר. לשפסף בחתיכה של אבר
 על הקלף ומשחירו אינו כתב :
במיא דאברא. מים ששרה בהן
 שחיקת אבר :
במי מילין. מים ששרה בהן
 עפצים שחוקים :
הא דאפיצא. הקלפים מעובדים
 בעפצים רושמיין עליהן את
 העדים במי מילין דלא הוי כתב
 שהרי מראה הקלפים כמראה
 הכתב ואינו ניכר הלכך אין מי
 מילין על גבי מילין ומתניתי
 בדלא אפיצן :
ברוק. רושמיין להם ברוק :
תוראה. ספסר של שוורים :
בגיטין. משום עיגונא כדלקמן
 דלא משכחיני סהדי בקיאי
 ובתוך כך יפרש זה לים או ימות
 ותיזק ליבם :
אבל בשאר שטרות. יחזיר אחר
 העדים בקיאים לחתום :
כוותיה דרב. דאמר מקרעין להן
 נייר :

בְּעֵא מִינִיה רִישׁ לְקִישׁ מְרַבִּי יוֹחֲנָן:

עֲדִים שְׂאִין יוֹדְעִים לְחַתּוֹם, מֵהוּ שִׁכְתְּבוּ לָהֶם בְּסִיקְרָא, וְיַחְתְּמוּ?
 כְּתָב עֲלִיוֹן, כְּתָב, אוֹ אֵינוֹ כְּתָב?

אָמַר לִיה: אֵינוֹ כְּתָב.

אָמַר לִיה:

וְהֵלֵא לִימְדַתְּנוּ רַבִּינוּ,

כְּתָב עֲלִיוֹן - כְּתָב לְעֲנֵן שֶׁבֵּת!

אָמַר לִיה: וְכִי מַפְנֵי שְׁאָנוּ מְדַמִּין, נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה!?

אֵיתְמַר:

עֲדִים שְׂאִין יוֹדְעִים לְחַתּוֹם:

רַב אָמַר:

מְקַרְעִין לָהֶם נֵייר חֲלָק, וּמְמַלְאִים אֶת הַקְּרָעִים דִּין.

וּשְׂמוּאֵל אָמַר:

בְּאֶבֶר.

בְּ"אֶבֶר" סִלְקָא דְעֵתְךָ!?

וְהֵתְנִי רַבִּי חֵיִיא:

"כְּתָבוּ בְּאֶבֶר, בְּשַׁחוּר, וּבְנִשְׁיחוּר - בְּנֶשֶׁר"!

לֹא קִשְׂיָא:

הָא - בְּאֶבֶרָא,

הָא - בְּמֵיא דְאֶבֶרָא.

רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר:

בְּמֵי מִילִין.

וְהֵתְנִי רַבִּי חֵיִיא:

"כְּתָבוּ בְּמֵי טוּרְיָא וְאַפְצָא - בְּנֶשֶׁר"!

לֹא קִשְׂיָא:

הָא - דְאַפְצִין,

הָא - דְלֹא אֶפְצִין,

שְׂאִין מֵי מִילִין עַל גְּבֵי מֵי מִילִין.

רַב פִּפְא אָמַר:

בְּרוּק.

וְכֵן אֹרִי לִיה רַב פִּפְא לְפִפְא תוּרְאָה בְּרוּק.

וְהֵנִי מִילֵי בְּגִישִׁין,

אֲכַל בְּשִׁטְרוֹת - לֹא.

דְּהֵוּא דְעֵבֶד עוֹבְדָא בְּשִׁאָר שְׁטְרוֹת, וְנִגְדִיה רַב כְּהֵנָּא.

יט,ב תְּנִיא כְּוֹתִיָּה דְרַב:

"עֲדִים שְׂאִין יוֹדְעִין לְחַתּוֹם - מְקַרְעִין לָהֶוּ נֵייר חֲלָק וּמְמַלְאִים אֶת הַקְּרָעִים דִּין.

רש"י

כרבנן, דמכשירי לכולהו:
תרגמא, להא דרב גמדא:
אקריאה, שאם יודעין לחתום אע"פ שאין יודעין לקרות שפיר דמי וקרו קמיייהו אחריני כרבנן ודרב כהנא בשאין יודעין לחתום וגבי חתימה אמרן לדרב כהנא לעיל:
רב יהודה, זקן היה ועיניו כהות וכשהיה צריך לחתום בעד או בדיין מצטער בקריאת שטר וקורהו וחותם:
מרא דארעא דישראל, בקי מכל חבריו ובמס' נדה מפרש אמאי קרי ליה מרא דארעא דישראל בפרק שני (דף כ:):
רב נחמן, דיין היה ממונה מפי ריש גלותא וחתנא דבי נשיאה כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכד): וסופרי הדיינים יראים ממנו ולא משקרי:
דעביד בערכאות, וחותמיהם עובדי כוכבים דאכשרנא להו לעיל (י:):
ממשעבדי, והא דאמרינן בפי קמא מבני חורי ולא ממשעבדי בנעשה בהדיוט דלית ליה קלא:

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים: בגיטי נשים, אבל בשחרורי עבדים ושאר כל השטרות: אם יודעין לקרות ולחתום - חותמין, ואם לאו - אין חותמין."

'קרייה' מאן דכר שמה?

חסורי מחסרה והכי קתני:

"עדים שאין יודעין לקרות - קורין לפניהם וחותמים,

ושאין יודעין לחתום - מקרעין להו נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו]."

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים: בגיטי נשים, אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות: אם יודעין לקרות ולחתום - חותמין, ואם לאו - אין חותמין."

אמר רבי אלעזר:

מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל? שלא יהו בנות ישראל עגונות.

אמר רבא:

הלכה פרבן שמעון בן גמליאל.

ורב גמדא משמיה דרבא אמר:

אין הלכה.

ואלא פמאן?

כרבנן?!

והא ההוא דעבד עובדא בשאר שטרות, ונגדיה רב פהנא!

תרגמא אקריאה.

רב יהודה מיצטער קרי וחתים.

אמר ליה עולא:

לא צריכת, דהא רבי אלעזר מרא דארץ ישראל קרו קמיה וחתים.

ורב נחמן קרו קמיה ספרי דייני וחתים.

ודווקא רב נחמן וספרי דייני, דאית להו אימתא,

אבל רב נחמן וספרי אחריני, ספרי דייני ואיניש אחרינא - לא.

רב פפא כי הוה אתי לקמיה שטרא פרסאה דעביד בערכאות של כותים,

מקרי להו לשני כותים, זה שלא בפני זה, במסיח לפי תומו.

ומגבי ביה ממשעבדי.

17. יט, ב

רש"י

דחתימו עליה סהדי ישראל.
 וישראל עשאוהו אלא שכתבוהו
 לשון פרסי:
שכתבו. כתב שלו:
בגיטין. משום תקנת עגונות:

אמר רב אשי:

אמר לי רב הונא בר נתן, הכי אמר אמימר:

האי שטרא פּרסאָה דחתימי עליה סהדי ישראל, מגבינן ביה ממשעבדי.

והא לא ידעי למיקרי!

בדידעי.

והא בעינן פתב שאינו יכול להזדייף, וליכא!

בדאפיצון.

והא בעינן לחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה, וליכא!

בדמהדר.

ואלא מאי קא משמע לן?

דכל לשון כשר?!

תנינא: "אט שפּתבו עבּרית ועדיו יונית, יונית ועדיו עבּרית - כּשר"!

אי מההיא הוה אמינא: הני מילי בגיטין, אכל בשאר שטרות - לא,
 קא משמע לן.

18. יט, ב

רס"י

שמה במי מילין כתבוהו. ונבלעו
ואמרן לעיל כתבו במי טריא
ואפצא כשר:
נייר. סתם נייר של עשבים הוא
ולא קלף מעובד עפצים דאי
עפיץ הא אמרן אין מי מילין על
גבי מי מילין:
שטר פסים. שטר פיוסים
שאומר לחבירו אוהבו ומאמינו
שיכתוב לו על עצמו שטר חוב
כדי שיראה עשיר:
שטר אמנה. שכתב ללות ולא
לוה והאמינו לוח למלוה שלא
יתבענו אלא אם כן ילונו ומסר
לו את השטר:
לאוסרה. משום אשתו:
הא ליכא כתב לא. דאי בנייר
חלק נמי אמרינן מגורשת מכדי
תנא אתא לאשמועינן דאע"ג
דלא אקרינא אי גיטא הוי אי
לא כיון דאמר לה גיטא הוא לא
הדר ביה תו ומחזקינן דגיטא
הוא ואי בנייר חלק נמי סבירא
ליה הכי לאשמועינן רבותא
יתירתא דנייר חלק:
כי אמר שמואל. נמי שמגורשת
לא בסתמא אלא בדקינא ליה
לנייר:
במיא דנרא. צבע שקורין
פוייל"י {פוייל"ל: **צבע**
(המשחזר כתב שנמחק) **לפי**
בלונדהיים כוונת רש"י לצבע
העשוי ממין חזזית, אך לפי
הערוך מדובר כאן בקליפה של
לימון}} ומעבירים מי הצבע
עליו ופולט אותיות שבלע
ונראות:
השתא הוא דפלט. וכשהיו
בלועות לא היה כתב:
חיישינן. שמא לא נבלעו יפה
ואם מת אסורה לכהן וחולצת
ולא מתייבמת דספק גרושה
היא:

אמר שמואל:

נתן לה נייר חלק ואמר לה: "הרי זה גיטיך" מגורשת.
חיישינן שמה במי מילין כתבו.

מיתבי:

"הרי זה גיטיך", ונטלתו וזרקתו לים,
או לאור,

או לכל דבר האבד,

וחזר ואמר: "שטר פסים הוא", "שטר אמנה הוא" - מגורשת,
ולא כל הימנו לאוסרה".

טעמא דאיפא כתב, הא ליפא כתב - לא!

כי קאמר שמואל דבדקינן ליה במיא דנרא,
אי פליט - פליט,
ואי לא פליט - לאו פלום הוא.

וכי פליט מאי הוי? השתא הוא דפליט!

שמואל נמי 'חיישינן' קאמר.

19. יט, ב

רפ"י

הני בי תרי. עדי מסירה :
לבי ידיה. תחת כנפיו :
לא שכיח. וזו היא שזרק זה
 ואין לחוש שמא גט זרק לה
 ואבד :
אבל תרתי תלת. ואנו ראינו
 שזה לא זרק אלא כתב אחד :
מדהא הואי. על כרחך חדא
 הואי התם מעיקרא ומדהא
 הואי חברתה נמי אמרינן הואי
 התם וזה גט זרק ואימא
 עכברים שקלוה :
משום מי מילין. שמא כתב לה
 גט מבחוץ ואינו ניכר :
אין מי מילין כו'. וכל גוילים של
 ס"ית שלהם עבודים בעפצים :
כריתות דאית בה. שכתובה בה
 פרשת וכתב לה ספר כריתות :
 לה לשמה :
יהב זוזא לספרא. לכתוב אותה
 פרשה לשם גירושיה :
הא בעינן שינה שמו ושמה.
 דתנן לקמן (דף פ. דפסול אלמא
 צריך לכתוב שמו ושמה ואית
 דלא גרסי שינה ומאן דגרסי ליה
 משום מתני' דלקמן ואגב גררא
 גריס ליה :
מאי קמ"ל. כל הני פשיטא לן
 דפרשה שבתורה אינה גט :

אמר רבינא:

אמר לי אממור: הכי אמר מרימר משמיה דרב דימי:
 הני בי תרי דיהיב גיטא קמיהו, צריכי למיקר'יה.

מיתבי:

"הרי זה גיטך", ונטלתו וזרקתו לים,

או לאור,

או לכל דבר האבד,

וחזר ואמר: "שטר פסים הוא", "שטר אמנה הוא" - מגורשת,
 ולא כל הימנו לאוסרה."

ואי אמרת: "צריכי למיקר'יה" - בתר דקריוה מי מצוי אמר לה הכי!?

לא צריכא דבתר דקריוה עייליה לבי ידיה ואפקיה,

מהו דתימא: חלופי חלפיה,

קא משמע לן.

ההוא גברא דזרק לה גיטא לדביתהו לביני דני,

אשתכח מזוזתא.

אמר רב נחמן:

מזוזתא ביני דני לא שכיחא.

והני מילי דאשתכח חדא,

אבל שנים שלשה,

מדהא הואי, הא נמי הואי, וגיטא אימור עכברים שקלוה.

ההוא גברא דעל לבי כנישתא, שקל ספר תורה יהיב לה לדביתהו,

ואמר לה: הא גיטך.

אמר רב יוסף:

למאי ליחוש לה?

אי משום מי מילין - אין מי מילין על גבי מי מילין!

בא, אי משום כריתות דאית בה - הא בעינא "וקתב לה"⁷ (דברים כד, א) - לשמה, וליכא!

וכי תימא: ליחוש דילמא אקדים ויהב ליה זוזא לספרא מעיקרא - הא בעינן⁸ שמו ושמה,

שם עירו ושם עירה, וליכא!

ורב יוסף מאי קא משמע לן?

שאין מי מילין על גבי מי מילין.

⁷ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו מי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה

⁸ גירסת רש"י ועוד. בדפוס מופיע כאן המילה: שמה

20. כ, א

רפ"י

עליו קולמוס. על כל אות ואות:
 ונתכוין לכתוב יהודה. שהיה
 טועה וסבור שהוא צריך לכתוב
 יהודה:
 וטעה ולא הטיל בו דלת. הרי
 השם כתוב אלא שהוא שלא
 לשמו:
 ואנוהו. התנאה לפניו במצות:

אמר רב חסדא:

גט שכתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה,
 באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן.

דתנאי:

"הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוין לכתוב 'יהודה',

וטעה ולא הטיל בו דל"ת -

מעביר עליו קולמוס, ומקדשו,

דברי רבי יהודה.

וחכמים אומרים:

אין השם מן המובחר."

אמר רב אחא בר יעקב:

דילמא לא היא,

עד כאן לא קאמרי רבנן התם דבעינא: "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, כ) וליכא,

אבל הכא - לא.

21. כ, א

רש"י

איהי כתבה ליה. נותנת שכר הסופר כדאמרין בגמרא דגט פשוט (ביב דף קסח.) משום תקנת עגונות:

אקנויי אקנו ליה רבנן. ההוא זוזא מדידה והוי כמאן דיהיב ליה איהו דהפקר ב"ד היה הפקר:

ונתן. בר נתינה שיהא שוה פרוטה:

העלה של זית. שאינו שוה כלום:

דחזי לאיצטרופי. עם עלין הרבה לשכוב עליהן או למאכל בהמה ואע"ג דלא שוה פרוטה אבל איסורי הנאה לא:

ולא קלסוה. משום דאמר לה משמא דיחידאה:

דרשה. זימנא אחרייתי משמיה דרבים כי היכי דליקבלוה מיניה:

אלמא. מדטרח כולי האי דליקבלוה אלמא הלכתא כוותיה:

אמר רב חסדא:

יכילנא למיפסלינהו לכולי גיטי דעלמא.

אמר ליה רבא:

מאי טעמא?

אילימא משום דכתיב: "וְכָתַבְתָּ" (דברים כד, א), וְהָכָא אִיהִי קָא פְתָבָה לִיה - וְדִלְמָא אֶקְנוּי אֶקְנוּ לִיה רַבָּנִי!

וְאֵלָא מְשׁוּם דְכָתִיב: "וְנָתַן" (דברים כד, א), וְהָכָא לֹא יְהִיב לָהּ מִיָּדִי - דְלְמָא נְתִינַת גֵּט הִיא!

תדע, ש'לחו מתם: כתבו על איסורי הנאה - כ'שר.

גופא:

"ש'לחו מתם: כתבו על איסורי הנאה כ'שר".

אמר רב אשי:

אף אָנן נמי תנינא:

"על העלה של זית".

דילמא שאני "עלה של זית", דחזי לאיצטרופי.

תניא:

"דבי אומר:

כתבו על איסורי הנאה - כ'שר".

נפק לוי, דרשה, משמיה דרבי - ולא קלסוה, משמיה דרבים - וקלסוה.

אלמא הלכתא כותיה.

22. כ, א

רש"י

חקק. בטבלא בסכין:
עבד שיצא. לחירות:
בכתב שחקק על גבי טבלא. דף:
ופינקס. כעין אותן של סוחרים
 שחוקקים עליהן בעט:
ולא בכתב שעל גבי כיפה. כעין
 כובע של צמר ונותנות הנשים
 תחת צעיף קישוריהן כדאמרי'
 בבמה אשה יוצאה (שבת דף
 נז:):

אנדוכתרי. תכשיט ורוקמין עליו
 צורות במחט כעין ברושדי"ר
{רקמה} {בלע"ז} ואם רקמו
 עליהן אותיות הגט אינו כתב
 לפי שאינו כתוב וקבוע אלא
 מוטל על הבגד ובי ראשיו
 תחובים:

הא דחק תוכות. של אותיות
 וצדיהן והאותיות בולטות אינו
 כתב לפי שלא צייר את
 האותיות אלא חקק
 סביבותיהם והעץ נשאר כמו
 שהיה בדפוס האותיות מאיליה:
הא דחק ירכותיהן. של אותיות
 דהיינו הן ממש שישקע הכתב זו
 היא כתיבה:

לא היה כתבו. של ציץ שוקע
 אלא בולט כצורות של דינרי
 זהב:

והא דינרי זהב תוכות הוא. דקא
 סלקא דעתיה כשהוא מכה
 בקורנס חותם המטבע על הדינר
 תוכות וסביבות צורת החותם
 שהיא שוקעת והם מלאים
 דוחקין את תוכו וסביבות צורת
 הדינר וכנגד שקיעת רושם
 החותם אין הדינר של זהב
 נדחק ומאיליה הצורה עומדת
 במקומה וגבי ציץ כתיב (שמות
 לט) מכתב פתוחי חותם אלמא
 כתיבה היא:

ואילו הכא ירכות. שהיה הציץ
 דק כעין טס וצר האותיות מעבר
 האחד ודוחק ירכותיהן והן
 בולטות מעבר השני כמו
 שמציירים כסף וזהב העשוי
 ליקבע בכלי עץ ששותים בהם
 יין:

רושמה. חותם המטבע שקורין
 קויניץ {קויניץ}: **חרט**
(לטביעת מטבע):

מיחרץ חריץ. התוכות
 והסביבות של צורתו שהיא
 שוקעת חורצין ודוחקין תוכות
 וסביבות של צורת הדינר עד
 שעומדת צורת הדינר בולטת
 כמו שהיתה ונפקא מינה שאם
 חקק את הגט בחותם וכתבו על
 גבי טס לא הוי כתב דתוכות
 הוא:

או כנופי מיכנף. צורת החות'
 שהיא שוקעת כשתוכותיה
 דוחקים את תוכות של דינר
 ונכנס הזהב קצת בדוחק בתוך
 שקיעת הצורה ונמתח מתוך
 דוחקו ונכנס לתוך הצורה ולא
 ממילא הן אלא ע"י מכת
 הקורנס הצורה עצמה נמתחת
 לתוך הרושם והרי כתבה
 בידיים:

הא בעינא מכתב. פתוחי חותם:
מגואי. מכה הרושם באותו צד
 שהצורה בולטת בו אבל ציץ
 דוחק מאבראי והיא בולטת
 מגואי:

תנו רבנן:

"**וכתב**" (דברים כד, א) - **ולא חקק**.

למימרא: חקיקה לאו כתיבה היא.

ורמינהו:

"**עבד שיצא בכתב שעל גבי טבלא, פינקס - יצא לחירות, אכל לא בכתב שעל גבי ניפא ואנדוכתרי!**"

אמר עולא אמר רבי אלעזר:

לא קשיא:

הא - דחק תוכות.

הא - דחק ירכות.

ו"תוכות" לא?!

ורמינהו:

"**לא היה כתבו שוקע, אלא בולט, דינרי זהב**".

והא דינרי זהב תוכות הן!

דינרי זהב, ולא דינרי זהב,

דינרי זהב - דבולט,

ולא דינרי זהב - דאילו התם תוכות, הכא ירכות.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

רושמה מיחרץ חריץ, או כנופי מכניף?

אמר ליה:

מיחרץ חריץ.

איתיביה:

"**לא היה כתבו שוקע, אלא בולט דינרי זהב**".

ואי סלקא דעתך: מיחרץ חריץ

כב, **הא בעינא "מכתב"**⁹ (שמות לט, ל) וליקא!

דינרי זהב ולא דינרי זהב,

דינרי זהב - דבולט,

ולא דינרי זהב, - דאילו התם מגואי, והכא מאבראי.

⁹ ויעשו את ציץ נור הקדש זהב טהור ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קדש לה'

23. כ"ב

רפ"י

הא ליכא שאר לא. דמקום גט
 בעי למיתב לה מתנה גמורה
 משום גירושין ולא לשם פרעון
 דכתיב ונתן:
 אי אמר לה. לכתובתיך:
 אוירא. גליון:

בעא מיניה רבא מרב נחמן:
 כתב לה גט על טס של זהב, ואמר לה: "התקבלי גיטך והתקבלי כתובתיך" - מהו?
 אמר ליה: נתקבלה גיטה ונתקבלה כתובתה.

איתיביה:

"התקבלי גיטך, והשאר לכתובתיך" - נתקבלה גיטה, והשאר לכתובתה".
 טעמא דאיכא "שאר", הא ליכא "שאר" - לא!

הוא הדין אף על גב דליכא "שאר",
 והא קא משמע לן: דאף על גב דאיכא "שאר",
 אי אמר לה - אין,
 אי לא - לא.

מאי טעמא?

אוירא דמגילתא הוא.

24. כ"ב

רס"י

והנייר. כל הנייר אני מעכב לעצמי:
אינה מגורשת. דכיון דהנייר שלו לא נתן לה כלום דנמצאו אותיות פורחות באויר:
הרי זו מגורשת. ותחזיר דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה:
נייר שבין שיטה לשיטה. שלי מהו:
דמעורה. מעורה במקצת שהיו בו אותיות ארוכין המגיעין משיטה לשיטה בראשי כל תיבה ותיבה:

תנו רבנן:

"**הרי זה גיטך והנייר שלי**" - אינה מגורשת.
"על מנת שתחזירי לי את הנייר" - הרי זו מגורשת".

בעי רב פפא:

בין שיטה לשיטה, ובין תיבה לתיבה - מאי?

תיקו.

ותיפוק ליה ד"**ספר**"¹⁰ (דברים כד, א) - אַחַד אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא שְׁנַיִם וְשִׁלְשָׁה סְפָרִים!

לא צריקא דמעורה.

¹⁰ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא הן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר קריתת ונתן בידה ושלחה מביטו

25. כ"ב

רס"י

והרי הוא. העבד :
יוצא מתחת ידה. שהביאתו
לפנינו ואמרה בעלי נתן לי העבד
הזה וגירשני בו כדתנן במתני
וונתן לה העבד :
מהו. מי מהימנה בלא עדי
מסירה הואיל ועכשיו הוא
ברשותה או דילמא הוא
מנפשיה אזל :
להזדייף הוא. דילמא תנאה הוה
בגיטא ומחוקתיה והדר כתביה :
בעדי מסירה. שקראוהו :
ור' אלעזר היא. דאמר אי אפשר
לגט בלא עדי מסירה :
אלא לרמי בר חמא קשיא.
דבעיא דידיה בדליכא עדי
מסירה היא :
כתובת קעקע. אינה נמחקת
עולמית :
הגודרות. בהמות על שם גדרות
צאן (במדבר לב) :
אין להן חזקה. אדם שתפסן
אינו יכול לטעון לבעליהם
מכרתם לי דאיכא למימר
מעצמן הלכו אצלו :
והרי

[על הכל בותבין:]

...על יד של עבד, ונותן לה את העבד".]

בְּעֵי רְמֵי בַר חָמָא:

הֵיוּ מוֹחֲזָקִים בְּעַבְד שֶׁהוּא שְׁלוֹ, וְגַט כְּתוּב עַל יָדוֹ, וְהָרִי הוּא, יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ - מֵהוּ?

מִי אֲמַרְיֵן אֲקֻנֵי אֲקֻנֵי לָהּ,

אוּ דִלְמָא הוּא, מִנְפְּשִׁיהָ עֵייל?

אָמַר רַבָּא:

וְתִיפּוּק לִיהּ, דְּכָתַב שְׂיָכוּל לְהַזְדֵּיף הוּא!

וְלִרְבָּא, קִשְׂיָא מִתְנִיתִין: "עַל הַיָּד שֶׁל עַבְד"!

בְּשִׁלְמָא מִתְנִיתִין לִרְבָּא לֹא קִשְׂיָא בְּעַדֵי מְסִירָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר הִיא.

אֶלָּא לְרַמִּי בַר חָמָא קִשְׂיָא!

לְרַמִּי בַר חָמָא נְמִי לֹא קִשְׂיָא, בְּכַתוּבַת קַעְקַע.

הַשְׁתָּא דְּאֵתִית לְהַכִּי,

מִתְנִיתִין לִרְבָּא¹¹ נְמִי לֹא תִיקְשִׁי - בְּכַתוּבַת קַעְקַע.

מֵאִי הוּי עֵלְהָ?

תָּא שְׁמַע:

דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

הַגּוֹדְרוֹת אֵין לְהוֹן חֲזָקָה.

¹¹ בדפוס המילה "לרבא" מוקפת בסוגרים עגולות והמהר"ם לא גורס.

26. כב - כא, א

רפ"י

היא יוצאה מתחת ידו. שהוא בא לגרשה:
לא ידעה לאקנויי. לא גמרה ומקנייה דבר שאין בלבה לתת מתנה גמורה ולא גירשה אלא בשלה ואנן בעינן ונתן:
אף הוא העיד. רבי יהודה בן בבא במס' עדיות:
ה"ג והא בעינא ספר מקנה וליכא. שהמקנה צריך לכתוב את השטר שדי מכורה לך דמההוא קרא נפקא לן בפ"ק דקידושין (דף כו.):
אלא לאו. ש"מ כי מקני ליה שפיר דמי ואף על גב דאין בדעתו של נותן שיעכבנו המקבל אצלו:
זקן שאני ידע לאקנויי. שהוא חכם וידע שאינו שטר אלא אם כן מקנהו לו לגמרי וגמר דעתיה ומקני אבל אשה לא ידעה כולי האי ולא גמרה לאקנויי בדעתה אלא בשאלה בעלמא:
לאחר חיתום שטרות. לאחר שנחתם השטר כתב הערב כתב ידו ואני ערב:
גובה. המלוה ממנו:
מנכסים בני חורין. אבל לא ממשעבדי כיון דליכא שטר בעדים לית ליה קלא והוה ליה כמלוה על פה אלמא כל אדם נמי מקנה דהא האי שטרא כשחתם בו הערב לאחר זמן כבר היה מסור למלוה והיאך נכסי הערב הזה משתעבדים בו והא בעינן ספר מקנה אי לאו דאקנייה ניהליה מלוה לערב וחתם. והדר מסריה ניהליה:
כותבת את גיטה. ומקניא ליה לבעל ויהיב לה ניהלה:
והאיש כותב את שוברו. פרעון הכתובה שפרע ומקנהו לאשה והיא מחתמת עדים ומוסרתו לו לראי בידו:

בעי רמי בר חמא:
 היו מוחזקין בטבלא שהיא שלה, וגט כתוב עליה, והרי היא יוצאה מתחת ידו - מהו?

מי אמרינן: אקנויי אקניתא ליה.
 או דלמא:
 אשה לא ידעה לאקנויי?

אמר אביי:

תא שמע:

"אף הוא, העיד על כפר קטן שהיה בצד ירושלים, והיה בו זקן אחד והיה מלוה לכל בני הכפר, וכותב בכתב ידו ואחרים חותמים,

ובא מעשה לפני חכמים והבשירוהו" (עדויות ב, ג).

ואמאי? הא בעינא **"ספר מקנה"**¹² (ירמיה לב, יא), וליכא!

אלא לאו משום דאמרינן: אקנויי מקנה להו!

אמר רבא:

כא, א ומאי קושיא? דילמא אקנוי שאני, דידע לאקנויי!

אלא אמר רבא:

מהכא: **"ערב היוצא לאחר חיתום שטרות - גובה מנכסים בני חורין"** (כבא בתרא קעה:)

אמר רב אשי:

מאי קושיא? דילמא גברא שאני, דידע לאקנויי!

אלא אמר רב אשי:

מהכא: **"אשה כותבת את גיטה, והאיש כותב את שוברו,**

שאין קיום הגט אלא בחותמיו" (גיטין כב:).

¹² ואקח את ספר המקנה את החתום המצוה והקיים ואת הגלוי

27. כא, א

רס"י

עליו. על העבד:

קנאתהו. לעבד בשטר מתנה זה והגט שבידו דהוה ליה האי עבד כחצרה וגיטה וחצירה באו לה כאחד:

וחצרו מהלכת לא קנה. דכי אמור רבנן חצרו של אדם קונה לו לאו בחצר מהלכת אמור דשאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי ורבא גופיה אמרה דלא קני בשנים אוחזין (בי"מ דף ט:):

בכפות. דאינו ראוי להלך:

חצרה הבאה לאחר מכאן. כגון נתן לה גט בחצר חבירו והלך בעל חצר ומכר לה את החצר או נתן לה במתנה והא ודאי אינה מגורשת דמאן מגרש לה דכשנתן הבעל הגט בחצר לא שלה היתה דתקני לה חצרה כאילו נותנו בידה וכי אתא. האי חצר לידה לאו מכח הבעל אתיא לה דניהוי נותן לה החצר והגט ביחד:

מה ידה דאיתא. בגירושין על כרחיה:

אף חצרה. בעינן נמי דלהוי בין מדעתה בין בעל כרחיה כגון חצר שהיתה שלה קודם שזרק הגט לתוכה:

בעל כרחיה ליתא. דאי אמרה אי אפשי לקבל מתנה ממנו לא קניא לה להא חצר ולא מיגרשה ביה דהא אמרה לא ניחא לי למיקני [והא שליחות]. אשה עושה שליח לקבלה מדעתה אבל בעל כרחיה אינו נעשה שלוחה שתגרש בקבלתו אבל הבעל עושה שליח להולכה ונותן לה על כרחיה:

וקמשוי שליח לקבלה. בפרקין דלקמן (דף סב:): דנפקא לן מושלח ושלחה קרי ביה ושלחה בלא מפיק ה"א: **קטנה.** אביה מקבל גיטה כדנפקא לן בכתובות בפרק נערה (דף מז:). מויצאה והיתה:

אמר רבא:

כתב לה גט, ונתנו ביד עבדו, וכתב לה שטר מתנה עליו - קנאתהו, ומתגרשת בו.

ואמאי? חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה!

וכי תימא: בעומד - והאמר רבא: כל שאילו מהלך לא קנה - עומד ויושב לא קנה!

והלכתא בכפות.

אמר רבא:

כתב לה גט, ונתנו בחצרו, וכתב לה שטר מתנה עליו - קנאתהו, ומתגרשת בו.

וצריכא,

דאי אשמעינן עבד, הוה אמינא: דוקא עבד, אבל חצר ליגור, משום חצרה הבאה לאחר מכאן. ואי אשמעינן: חצר, הוה אמינא: דוקא חצר, אבל עבד ליגור כפנות אטו שאינו כפנות, קא משמע לן.

אמר אבוי:

מכדי 'חצר' מהיכא איתרבי?

מ"ידה" ¹³ (דברים כד, א).

מה ידה דאיתא בין מדעתה ובין בעל כורחה, אף חצרה דאיתא בין מדעתה ובין בעל כורחה.

והא מתנה מדעתה איתא,

בעל כורחה - ליתא!

מתקיף לה רב שימי בר אשי:

והא שליחות לקבלה,

דמדעתה איתא, בעל כורחה ליתא, קא הוי שליח לקבלה!

ואבוי: אטו שליחות מ"ידה" איתרבי?!

מ'ושלח' - "ושלחה" (דברים כד, א), איתרבי!

ואיבעית אימא:

שליחות לקבלה נמי אשכחן בעל כורחה,

שכן אב מקבל גט לבתו קטנה בעל כורחה.

¹³ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא הן בעיניו מי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר קריתת ונתן בידה ושלחה מביתו

28. כא, א-ב

רש"י

לא אפשר למקצייה. דשייך
במצות ואינו רשאי לחבל בו
ואם חבל בו יוצא לחירות
בראשי אברים אלמא אינו
רשאי לחבל בו:

[על הכל בותבין:]
על העלה של זית.
ועל הקרן של פרה.
ונותן לה את הפרה.
על יד של עבד ונותן לה את העבד".]

כא, ב בשלמא יד העבד ^ לא אפשר למקצייה,
אלא קרן של פרה ליקצייה וליתביה לה!

אמר קרא: "וקתב... ונתן לה"¹⁴ (דברים כד, א) -
מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתנה,
יצא זה שמחוסר כתיבה, קציצה, ונתנה.

¹⁴ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא הן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר קריתת ונתן מידה ושלחה מביתו

29. כא, ב

רש"י

ספר. משמע קלף :
וכתב לה מכל מקום. מדלא כתב
 ונתן ספר כריתות בידה :
אי כתב בספר. משמע יכתוב
 בקלף ומצית למימר דכי רבי
 מוכתב לה דומיא דקלף הוא
 דרבי :
השתא דכתיב ספר. אין זו אלא
 וכתב ספירת דברי כריתות ועל
 כל מה דבעי לכתוב :
וכתב לה מאי עבדי ליה. לדידהו
 לא איצטריך לרבות כל דבר
 שהרי לא קבע הכתוב דבר
 לכתובתו ומונתן ספר. כריתות
 שמעינן :
ואינה מתגרשת בכסף. אם אמר
 לה הילך פרוטה והתגרשי לי
 בה :
אקיש יציאה להוייה. כדכתיב
 ויצאה והיתה לאיש אחר :
הוייה. קידושין שמהוה בהן
 עצמה לבעל :
מספר כריתות. מדסמך כריתות
 לספר :
דבר הכורת. שלא יהא בו תנאי
 המקשרן יחד אלא תנאי הכורת
 ומבדיל ביניהם :
לעולם אין זה כריתות. שהרי כל
 ימיה קשורה בו :
מכרת כריתות. דמצי למיכתב
 ספר כרת :

**"דבי יוסי הגלילי אומר: [אין בותבין:
 לא על דבר שיש בו רוח חיים,
 ולא על האונקלים]."**

מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי?

דתנא:

"ספר"¹⁵ (דברים כד, א) - אין לי אלא ספר, מנין לרבות כל דבר?
 תלמוד לומר: **"וכתב לה"** מכל מקום.
 אם כן, מה תלמוד לומר **"ספר"**?
 מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל,
 אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל.

ורבנן?

אי פתיב: 'בספר', כדקאמרת,
 השתא דכתיב: **"ספר"**, לספירת דברים הוא דאתא.

ורבנן האי **"וכתב"** מאי עבדי ליה?

מיבעי להו בכתיבה מתגרשת, ואינה מתגרשת בכסף.

סלקא דעתך אמינא: אקיש יציאה להוייה: מה הוייה בכסף, אף יציאה נמי בכסף,
 קא משמע לן.

ואידך?

נפקא ליה מ'**ספר כריתות**' - ספר כורתה, ואין דבר אחר פורתה.

ואידך?

מיבעי ליה דבר הכורת בינו לבינה.

כדתנא:

"הרי זה גיטוי: על מנת שלא תשתי יין,"
"על מנת שלא תלכי לבית אביו,"
"לעולם" - אין זה כריתות,
"עד שלשים יום" - הרי זה כריתות."

ואידך?

מ'כרת' - **"כריתות"**.

ואידך?

כרת' - **"כריתות"** - לא דרשי.

30. כא, ב

רס"י

מתני'

אין כותבין במחובר. דכתיב וכתב ונתן שאינו מחוסר קציצה:
כתב על המחובר כו'. בגמ' פריך הא אמרת אין כותבין:
נייר המחוק. יכול לחזור ולמחוק עד העדים ולכתבו ויעבר תנאי שהיה בו ולא מוכחא מילתא דהא עדים נמי על המחוק חתומים וכן דיפתרא אין מחק שלו ניכר ובגמ' מפרש מאי דיפתרא:
וחכמים מכשירין. בגמ' מפרש לה:

גמ'

והוא ששייר. סיפא דקתני כשר והוא ששייר מקום התורף וכתבו לאחר תלישה:
תורף. גלויו של שטר מקום האיש והאשה והזמן:
ור' אלעזר היא. מתני' דבעי כתיבה בתלוש דדריש וכתב דקרא אכתב הגט ולא אחתימת עדים רבי אלעזר היא דאמר חתימת הגט אינה מן התורה אלא מפני תיקון העולם הילכך וכתב דקרא אכתב הגט קאי:
חתמו שנינו. בסיפא דמתני' תלשו חתמו ונתנו לה כשר ואע"פ שנכתב כולו במחובר דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר ור' מאיר היא:

משנה

אין כותבין במחובר לקרקע.
 כתבו במחובר, תלשו וחתמו ונתנו לה - כשר.
רבי יהודה:
 פוסל, עד שתהא פתיבתו וחתמתו בתלוש.

רבי יהודה בן בתירא אומר:
 אין כותבין לא על הנניר המחוק ולא על הדיפתרא, מפני שהוא יכול להזדייף.
וחכמים מכשירין.

גמרא

כתבו על המחובר."

והאמרת רישא: "אין כותבין!"

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 והוא ששייר מקום התורף.

וכן אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא:
 והוא ששייר מקום התורף.

וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 והוא ששייר מקום התורף.

ורבי אלעזר היא,

דאמר: עדי מסירה כרת.

והכי קאמר:

אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף,
 כתבו לטופס ותלשו, כתבו לתורף ונתנו לה - כשר.

וריש לקיש אמר:

"חתמו" שנינו, ורבי מאיר היא,

דאמר עדי חתימה כרת.

והכי קאמר:

אין כותבין תורף, גורה שמא יחתום,
 כתבו לתורף, תלשו, חתמו ונתנו לה - כשר.

31. כא, ב - כב, א

רפ"י

דשקיל ליה. לכוליה עציץ ואין
כאן מחוסר קציצה ואין לחוש
שמה ישבר החרס ויתן לה
החתיכה והויא ליה קציצה דלא
מפסיד ליה לעציץ:
דשקיל ליה. לעציץ ויהיב
ניחלה:
שמה יקטום. העלה והויא
קציצה מן המחובר:

כתבו על חרס של עציץ נקוב - פשר,
דשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה.
על עלה של עציץ נקוב:
אביי אמר: פשר,
ורבא אמר: פסול.

כב, א "אביי אמר: פשר" - אדשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה.
"רבא אמר: פסול" - גזרה שמא יקטום.

32. כב, א

כ"ז

עד שיחזיק בזרעים. עציץ הוי תלוש ומיקני במשיכה זרעים הוי מחוברין ודינן כקרקע ונקנים בכסף בשטר ובחזקה ועד שיחזיק כגון דניכש או עידר דהויא חזקה ובלא יהיב מעות קמייירי דאי יהיב זוזי מיקנו בכסף:
החזיק בעציץ. ולא משכו לקנות אלא עשה בו שום מלאכה במקומו:
אף עציץ לא קנה. דמטלטלין לא מיקנו בחזקה:

עציץ של אחד, וזרעים של אחר, מכר בעל עציץ לבעל זרעים, בין שמשה - קנה, מכר בעל זרעים לבעל עציץ - לא קנה עד שיחזיק בזרעים.

עציץ וזרעים של אחד, ומכרו לאחר, החזיק בזרעים - קנה עציץ.

וזו היא ששנינו:

"נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות,

בכסף ובנשטר ובחזקה" (קידושין כו.).

החזיק בעציץ - אף עציץ לא קנה, עד שיחזיק בזרעים.

33. כב, א

רפ"י

נקבו בארץ ונפּו בחוּצה לארץ.
שהיה מונח על הגבול ונוף
הזרעים נוטה חוץ לעציץ חוץ
לגבול:

בתר נקבו אזלינן. שמשם הוא
יונק וחייב במעשר:
בתר נופו אזלינן. ופטור מן
המעשר מן התורה בחוּצה
לארץ:

בדאשרוש. חוץ לנקב בתוך
קרקע ארץ ישראל:
כולי עלמא לא פליגי. דלא אזלי
תו בתר נוף הואיל ומחובר ממש
בארץ:

ובדאשרוש לא פליגי. ליכא
למאן דאזיל בתר נוף:

שתי גנות זו על גב זו. וזו אצל זו
וקרקעית האחת גבוה מחברתה
וגידור שלה זקוף והירק בינתים
בגידור הגבוהה דעכשיו הוא
נרשש בקרקעו של עליון ונופו
באירו של תחתון:
של תחתון. אזלי בתר נוף:

כדקתני טעמא. שאם ירצה
תחתון למלאות גנתו כ"י והואיל
ובידו למחות וגורם לירק הזה
זוכה בה ולא משום הטיית
נוף:

טבל וחולין מעורבין זה בזה.
אין לך פירי באילן הזה שאין
מקצתו מן הארץ שהוא טבל
ומקצתו מחוּצה לארץ שהוא
חולין לפי שהיניקה מתערבת
ונפקא מינה שאין מעשרין
מטבל ודאי עליו דהוי מן החיוב
על הפטור ולא ממנו על טבל
ודאי:

הגדל בחיוב. מה שבתוך ארץ
ישראל:

מקצת נופו כ"י. ואע"פ שכל
שרשיו בארץ או בחו"ל אלמא
אזלינן בתר נוף:

מ"ט דרבן שמעון. מהו הגדל
בחיוב חייב והלא היניקה של
שרשין מעלה שרף בכל הפרי
ושרשיו עבר זה מעלים שרף
לפרי שבעבר זה:

דמפסיק צונמא. שן סלע מבדיל
באמצע השרשים ומפסיקין עד
הגזע הלכך לרבן שמעון לא ינקי
מהדדי:

דהדרי ערבי. שהעץ מן הגזע
ולמעלה שלם:

מר סבר אורא מבלבל. אע"פ
שכל מה שיש מן השרשין
בקרקע הוי מובדל הואיל
וכשיצא לאויר הוא מעורב
ומבלבל וינקי מהדדי:

ומ"ס. אורא לא מבלבל הואיל
ובתוך הקרקע מובדל בסלע
שאינו מצמיח ומיהו היכא דכל
שרשיו בא"י ליכא מאן דאזיל
בתר נוף:

נקבו בארץ, ונפּו בחוּצה לארץ.

אב"י אָמַר:

בְּתֵר נִקְבוּ אֲזֵלִינָן.

רַבָּא אָמַר:

בְּתֵר נִפְּוּ אֲזֵלִינָן.

בְּדִאֲשָׁרוּשׁ - כּוֹלֵי עֲלָמָא לָא פְּלִיגִי.

כִּי פְּלִיגִי - בְּדִלָא אֲשָׁרוּשׁ.

וּבְדִאֲשָׁרוּשׁ לָא פְּלִיגִי!?

וְהִתְנִין:

"שְׁתֵּי גִנּוֹת זֹו עַל גַּב זֹו, וְיִרְקַב בֵּינֵתִים,

רַבִּי מֵאִיר אֹמְרִי:

שֶׁל עֲלִיּוֹן.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמְרִי:

שֶׁל תַּחְתּוֹן" (בבא מציעא ק"ח:).

התם, כְּדִקְתָּנִי טַעְמָא:

"אָמַר רַבִּי מֵאִיר:

מָה אִם יִרְצָה עֲלִיּוֹן לִיטּוֹל אֶת עַפְרֹו? אִין כָּאן יִרְקַב?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:

מָה אִם יִרְצָה הַתַּחְתּוֹן לְמִלְאֹות אֶת גִּנּוֹתוֹ עַפְרֹו? אִין כָּאן יִרְקַב!" (בבא מציעא ק"ח:).

ואפתי, בְּדִאֲשָׁרוּשׁ לָא פְּלִיגִי!?

וְהָא תִּנְיָא:

"אֵילָן מִקְצָתוֹ בְּאֶרֶץ וּמִקְצָתוֹ בְּחוּצָה לְאֶרֶץ:

טַבֵּל וְחוֹלִין מְעוֹרְבִין זֶה בְּזֶה,

דְּבַרֵּי רַבִּי.

רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמְרִי:

הַגְּדֵל בְּחֵיב - חֵיב,

וְהַגְּדֵל בְּפִטּוֹר - פִּטּוֹר".

מאי לאו מקצת נופו בארץ, ומקצת נופו בחוּצה לארץ!

לא, מקצת שרשין בארץ, ומקצת שרשין בחוּצה לארץ.

ומאי טַעְמָא דְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל?

דְּמַפְסִיק צוֹנְמָא.

מאי טַעְמָא דְּרַבִּי?

דְּהִדְרֵי עֲרָבִי.

בְּמַאי קָמִיפְלִגִי?

מִרְ סָבַר: אֹוִירָא מְבַלְבֵּל.

וּמִרְ סָבַר: הָאִי לְחוּדְיָה קָאִי, וְהָאִי לְחוּדְיָה קָאִי.

34. כב, א

רס"י

שלוש עורות הן. חלוקין בשמותיהן ובשיעוריהן :
כמשמעו. כמצה זו שלא נתקנה בחימוץ כדת הלחם :
קמיח. מעובד בקמח :
למאי הלכתא. שיעוריהן חלוקין :
משקולת. של עופרת עשויה להיות פוחתת ומחפין אותה בעור שלא תהא נשופת ופוחתת :
רבעא דרבעא. משקל קטן שלהן היה :
חיפה. מתוקן קצת וראוי לחפות בו קמיעין :
לכתוב עליו את הגט. כרבנן דמכשרי ומיהו קלף גמור דמליח וקמיה ואפיץ לא שמה עור משום הכי לא מני בהדייהו ושיעוריה תנן בהמוציא יין (שבת דף עט:) קלף כדי לכתוב בו פרשה קטנה שבתפילין אבל דיתרא אינו כשר לתפילין הילכך שיעורו בגט :

"דבי יהודה בן בתירא אומר:

[אין בותבין לא על הנזיר המחוק ולא על הדיפתרא, מפני שהוא יכול להזדייף].

אמר רבי חייא בר אסי משמיה דעולא:

שלושה עורות הן:

מצה,

חיפה,

ודיפתרא.

"מצה" - כמשמעו, דלא מליח, ודלא קמיח, ודלא אפיץ.

למאי הלכתא?

להוצאת שבת.

וכמה שיעורו?

כדתנן רב שמואל בר יהודה:

"כדי לצור משקל קטנה".

וכמה?

אמר אבוי:

כי ריבעא דריבעא דפומבדיתא.

"חיפה" - דמליח ולא קמיח, ולא אפיץ.

למאי הלכתא?

להוצאת שבת.

וכמה שיעורו?

כדתנן:

"עוד - כדי לעשות קמיע" (שבת עח:).

"דיפתרא" - דמליח וקמיח, ולא אפיץ.

למאי הלכתא?

להוצאת שבת.

וכמה שיעורו?

כדי לכתוב עליו את הגט.

35. כב, א-ב

רפ"י

מאן חכמים. כלומר מאן נינהו ומאי טעמייהו דמכשרי: **ר' אלעזר היא.** דאמר חתימת הגט אינה מן התורה ולא סגי למיתביה בלא עדי מסירה דאינהו הוא דעבדי כריתות דעל כרחיק בעינן עדים דילפינן (לקמן דף ז.) ערוה דבר דבר מממון והלכך לא חיישינן לדלמא מזייפא דהא אמרן צריכי למיקרייה ואי הוה ביה תנאה אינהו ידעי ומייד עדי מסירה עיקר הבאה לינשא צריכה להביא עדים שנמסר לפנייהם אבל לר' מאיר דאמר לא בעינן עדי מסירה איכא למיחש לזיופא דמאן דסמיך אעדי חתימה אשה הבאה לינשא בגט אינה מביאה לפנינו עדים החתומים בו אם יש מכירים בחתימתן ואם יש תנאה וזייפתייה ליכא דינע: **אלא לאלתר.** שהביאתו לבייד ביום שנמסר לה להודיע שהיא גרושה ויתירוה לינשא דכיון דהאידינא הוה ובעדי מסירה לא חיישינן לזיופא: **וזייפתייה.** וכבר שכחוהו העדים: **אלא בגיטין.** דאינן עשוין אלא להתירה ויכולה להביאו לבייד לאלתר ויתירוה ושוב אינה צריכה לגט דכיון שהותרה בבייד יש זכרון וקול לדבר: **אבל בשטרות.** דקיימי לגובינא ודילמא לא מפיק ליה עד זמן ארוך וישכחו עדי מסירה את הדבר וסמכי אעדי חתימה והוא מזייף כתב העליון וחותרם העדים עומד במקומו: **ימים רבים.** אלמא בעינן דבר הראוי לעמוד ולהתקיים והאי קרא בירמיה בשטרי מכר:

["רבי יהודה בן בתירדא אומר:

אין נותבין לא על הנזיר המחוק ולא על הדיפתרא, מפני שהוא יכול להזדייף] וחקמים מכשירין".

מאן חכמים?

אמר רבי אלעזר:

כב, רבי אלעזר היא,

דאמר: עדי מסירה פרתו.

ואמר רבי אלעזר:

לא הכשיר רבי אלעזר אלא לאלתר, אבל מכאן עד עשרה ימים - לא, חיישינן דילקמא הוה ביה תנאה וזייפתייה.

ורבי יוחנן אומר:

אפילו מכאן עד עשרה ימים כשר, דאם איתא דהוה ביה תנאי מידכר דכירי.

ואמר רבי אלעזר:

לא הכשיר רבי אלעזר אלא בגיטין, אבל בשאר שטרות - לא,

דכתביב: "זנתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים"¹⁶ (ירמיהו לב, יד).

ורבי יוחנן אומר:

אפילו בשטרות.

והקתיב: "למען יעמדו ימים רבים"!

התם עצה טובה קא משמע לן.

¹⁶ כה אמר ה' צבאות אלהי ישראל לקוח את הספרים האלה את ספר המקנה הזה ואת הקתום ואת ספר הגלוי הזה ונתנו ימים רבים

36. כב, ב - כג, א

רפ"י

מתני'

ואפי' חרש שוטה וקטן. בגמי מפרש לה: **כותבת את גיטה**. ומקנתו לבעל וחוזר ומוסרו לה לגירושין: **שוברו**. שובר פרעון כתובה שהאשה היה לה לכותבו ולמוסרו לו להיות לו לראיה:

גמ'

והא לאו בני דיעה נינהו. ולא ידעו לכתוב לשמה:

והוא שהיה גדול עומד על גביו. ואומר לו כתוב לצורך פלוני דקסבר ר"ה מתני' ר"א היא דבעי כתיבה לשמה וסיפא דקאמר שאין קיום הגט אלא בחותמיו היינו עדי מסירה דרוב גיטין נמסרין בפני החותמים ואמציעתא קאי ולא ארישא לאכשורי כתיבת חרש בלא גדול על גביו:

לדעתיה דנפשיה עבד. דהא גדול הוא ויש בו דעת ואע"פ שזה אומר לו כן שמא הוא גמר בלבו לשם אחר אבל קטן אין בו דעת אלא למה שזה מצווהו:

לאו מילתא היא דאמרי. אלא מעתה עובד כוכבים וישראל עומד כו' דהוה ס"ל דפסול ודאי כשר הוא ואפילו אין ישראל עומד על גביו וגבי חרש שוטה וקטן נמי ליתא לדרב הונא דאע"ג דאין גדול עומד על גביו נמי כשר דמתני' ר"מ היא דלא בעי כתיבה לשמה דדריש וכתב דקרא אחתימת עדים:

דמדקפסיל ליה לעובד כוכבים. בסיפא דמתני':

לענין הבאה. לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין ואין אדם נעשה שליח לדבר שאינו שייך בו וגבי כתיבה שייריה ש"מ דוקא קתני בהבאה ובכתיבה כשר כדקתני טעמא שאין קיום הגט אלא בחותמיו ולא איכפת לן אם נכתב שלא לשמה דאי תנא ושייר הוי ליה נמי לשירי בסיפא:

ההיא. דתניא פסול: **ר"א היא דאמר עדי מסירה כרתי**. וחתימת עדים אינה מן התורה הילכך וכתב לה אכתב הגט ובעינן כתיבה לשמה:

והא ודאי. כי כתיבה עובד כוכבים לאו לשמה הוא דעובד כוכבים אדעתא דנפשיה קעביד ומשום הכי תניא פסול:

אמר רב נחמן אומר היה כו'. אתחלתא דמילתא היא וכן מסתבר דהא כבר מוקמיה רב נחמן כר"מ ואית דגרסי והא ודאי עובד כוכבים כו' בלשון קושיא ופרכינן אהא דאמר רב נחמן עובד כוכבים כשר אמר רב נחמן כו' תירוצא הוא:

כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה. הכי משמע כשהוא כותב קצתו לשמה כאילו כותבו כולו לשמה אלמא לשמה בעינן:

מאי לאו כשהוא כותב לתורף לשמה כאילו כותבו לטופס לשמה. דתורף הוא עיקר:

משנה

הכל בשרין לכתוב את הגט, אפילו חרש, שוטה וקטן. האשה כותבת את גיטה, והאיש כותב את שוברו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו.

גמרא

והא לאו בני דיעה נינהו!

אמר רב הונא:

כגא, והוא שהיה גדול עומד על גביו.

אמר ליה רב נחמן:

אלא מעתה, גוי, וישאל על עומד על גביו הכי נמי כשר?! וכי תימא: הכי נמי - והתניא: **"גוי פסול!"**

גוי לדעתיה דנפשיה עבד.

הדר אמר רב נחמן:

לאו מילתא היא דאמרי, דמדקא פסיל ליה לגוי לענין הבאה, מפלל לענין כתיבה - כשר.

והתניא:

"גוי פסול!"

ההיא, רבי אלעזר היא,

דאמר: עדי מסירה כרתי.

ובענין כתיבה לשמה,

והא ודאי גוי אדעתיה דנפשיה קעביד.

אמר רב נחמן:

אומר היה רבי מאיר: אפילו מצאו באשפה, חתמו, ונתנו לה - כשר.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"וכתב לה"¹⁷ (דברים כד, א) - **לשמה**.

מאי לאו כתיבת הגט.

לא, חתימת עדים.

איתיביה רבא:

"כל גט שנכתב שלא לשום אשה - פסול!"

אימא: שנחתם שלא לשום אשה - פסול.

איתיביה:

"כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה",

מאי לאו: כשהוא כותבו לתורף לשמה, כאילו כותבו לטופס לשמה!?

לא, כשהוא חותמו לשמה, כאילו כותבו לשמה.

ואיכעית אימא:

הני מתניתין מני? רבי אלעזר היא, דאמר: עדי מסירה כרתי.

¹⁷ מי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא הן בעיניו מי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר קריתת ונתן בידה ושלחה מביתה

כ"י

והוא ששייר. חרש שוטה וקטן :
מקום התורף. וכתב בן דעת את
 התורף ולא בעי לאוקמא
 בשגדול עומד על גביו ולא
 לאוקמא כר"מ :
אינה תורה. אין שומעין לך :
כאן הודיעך. במשנתנו שזלזלו
 בכתיבת גיטין הודיעך שאין
 שום כח לשמה בכתיבה אלא
 בחתימה :
והאמר רבה בר בר חנה. לעיל
 (דף כא:) גבי אין כותבין
 במחובר ר' אלעזר היא :
אמוראי. רבה בר בר חנה ורבי
 זריקא :

ורב יהודה אמר שמואל :
 והוא ששייר מקום התורף.

וכן אמר רב **הנא משמיה דעולא** :
 והוא ששייר מקום התורף, ורבי אלעזר היא.

ורבי זריקא אמר רבי יוחנן :
 אינה תורה.

מאי "אינה תורה"?

אמר רבי אבא :
 כאן הודיעך שאין כח לשמה, ורבי מאיר היא, דאמר: עדי חתימה כרתי.

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: רבי אלעזר היא!

אמוראי נינהו, ואליבא דרבי יוחנן.

37. כג, א

רס"י

מתני'

חוץ מחרש שוטה וקטן כו'.
בגמ' מפרש לכולהו:
קיבל הקטן מיד הבעל
להוליקו:
והגדיל. קודם שמסרו לה:

גמ'

דלאו בני דעה נינהו. וגבי
שליחות איש בעינן ולא קטן
דשליחות נפקא לן (בקדושין ד'
מב.) מויקחו להם איש שה
לבית אבות אחד לוקח לכולן:
לאו בר היתירא הוא. דאין להן
קידושין ואין גיטין נוהגין בהם
ובמידי דלנפשיה לא חזי לא מצוי
למיעבד שליחותא לאחריני:
הא לא חזר ונשתפה לא.
דטעמא משום דעה הוא וצריך
להיות בן דעת לעשות שליחותו:
דיקא נמי. דלגבי פתוח ונסתמא
לא תנא דוקא חזר ונתפתח:
מדקתני סיפא כו'. אלמא היכא
דטעמא משום דעה הוא בעינן
תחלה וסוף אבל סומא לא הוי
טעמא משום דעה ולא בעינן
תחילה וסוף אלא תחילה
לחודיה דלא מצוי למימר בפני
נכתב דאי בסומא נמי דוקא
ניתני כל שתחילתו וסופו
בכשרות:

משנה

הכל בשריו להביא את הגט,
חוץ מ: חרש,
שוטה,
וקטן,
וסומא,
וגוי.

קיבל הקטן והגדיל,
חרש ונתפתח,
סומא ונתפתח,
שוטה ונשתפה,
גוי ונתגידר -
פסול.

אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפתח,
פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח,
שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה -
כשר.

זה הכלל:
כל שתחילתו וסופו בדעת כשר.

גמרא

בשלקמא "חרש, שוטה וקטן" דלאו בני דיעה נינהו,
"גוי" נמי דלאו בר היתירא הוא,
אלא סומא אמאי לא?

אמר רב ששת:
לפי שאינו יודע ממי נוטלו ולמי נותנו.

מתקיף לה רב יוסף:
היאך סומא מותר באשתו?
היאך בני אדם מותרים בנשותיהם בליקה?
אלא, בטביעות עינא דקלא,
הכא נמי, בטביעות עינא דקלא.

אלא אמר רב יוסף:
הכא בחוזה לארץ עסקינו, דבעי למימר: "בפני נכתב ובפני נחתם", ולא מצוי למימר.

אמר ליה אביי:
אלא מעתה, פתוח ונסתמא, דמצוי אמר, הכי נמי כשר?
והא קתני: "פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח - כשר",
"חזר ונתפתח" - אין,
לא חזר ונתפתח - לא!

הוא הדין דאף על גב דלא חזר ונתפתח,
ואידי דקתני: "שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה", טעמא דחזר ונשתפה,
הא לא חזר ונשתפה - לא,
תנא נמי "פתוח ונסתמא וחזר ונתפתח".

אמר רב אשי:
דיקא נמי, דקתני: "זה הכלל: כל שתחילתו וסופו בדעת - כשר",
ולא קתני: 'כל שתחילתו וסופו בכשרות - כשר',
שמע מינה.

38. כג, א-ב

ר"י

מהו שיעשה שליח. לאשה עבד של כל אדם מהו שיעשה שליח לאשה בעלמא: **לקבל גט מיד בעלה.** ותהא מגורשת בקבלתו וה"ה נמי להולכה דכולה חדא טעמא היא אלא כך היתה השאלה בבית המדרש:

מדקפסיל לעובד כוכבים. במתניי בהבאה ולא תנא עבד:

מכלל דעבד כשר. וכי היכי דכשר להבאה להיות שליח להתגרש כך כשר לקבלה להיות שליח להתגרש שאין חילוק טעם ביניהם:

הא במילתא דאיתיה. כגון תרומה שאסור לעבד לאכול טבל ואם יש לו טבל שניתן לו ע"מ שאין לרבו רשות בו מפריש תרומה הימנו ותרומתו תרומה דעבד כאשה בכל מצות ותימא נמי דכשר להיות שליח לתרום:

שתרמו את שלהן תרומתן תרומה. ואסורה לזרים דסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע מקדושת מעשר והקדש העובד כוכבים הקדש כדילפי' (חולין דף יג:) מאיש איש לרבות את העובדי כוכבי' שנודרים נדרים ונדבות כישראל:

אפילו ברשותו. של ישראל שעשאו שליח אין תרומתו תרומה:

מאי טעמא. אינה תרומה:

לאו משום. דשליחות דתרומה דכתיב כן תרימו גם אתם ודרשינן מדמצי למכתב אתם וכתב גם אתם לרבות שלוחכם ואיתקש שליח לשולחו בהאי קרא למימר דמה אתם בני ישראל אף שלוחכם ישראל ומהאי מיעוטא איכא למעוטי נמי לעבד שתרום את של ישראל ברשות:

לא מה אתם בני ברית. מהולים ובאו בברית מצות:

אף שלוחכם בני ברית. לאפוקי עובד כוכבים אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) מחוטב עציך וגו':

ואף ע"פ ששינו. בברייתא במס' תמורה האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין אם היתה עוברת זכתה לו לעובר בקבלת גט זה להיות משוחרר:

מאי אם היתה עוברת. מה ענין שחרור אצל גט אשה דקאמר אע"פ ששינוי הא ודאי בתורת שחרור איתיה:

ר' יוחנן תרתי אמר. חדא הא דגט אשה ועוד אחריתי ואמילתא אחריתי קאמר אע"פ והיינו מילתא אחריתי נראין דברים שהעבד מקבל גט שחרור לחבירו:

מיד רבו של חבירו. שאין רבו שלו דכיון דעבד איתיה בתורת שחרור שליח נמי מצי מיהוי:

אבל לא מיד רבו שלו. אם שניהם של איש אחד זיד עבד כיד רבו דמי וכשמסרו גט בידו לא יצא גט מרשותו ואע"פ דעבד מקבל גט לעצמו התם הוא דגיטו וידו באים כאחד דשיחורא דידיה הוא אבל לאחרינא לא:

ואם לחשן אדם. באזנן להקשות ולומר הרי שנויה היא שאף מיד רבו שלו מקבלו לחבירו ששינוי אם היתה עוברת זכתה לו אלמא שפחה זו מקבלתו לצורך עוברת מיד רבה:

המשחרר חצי עבדו קנה. העבד אותו חצי:

וחד אמר. מוסיף ומסיים פירוש הדבר:

מאי טעמא דרבי בהא. הא לא חצי עבדו הוא דתרי גופי נינהו:

קסבר עובר ירך אמו הוא. והוה ליה כחצי גופה:

בעו מיניה מרבי אמרי:

עבד, מהו שיעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה?

אמר להו:

מדקא פסיל ליה לגוי,

כגב, מקלל דעבד כשר.

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן:

אין העבד נעשה שליח לקבל גט לאשה מיד בעלה,

לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין.

מתקיף לה רבי אלעזר:

טעמא: במילתא דליתיה,

הא במילתא דאיתיה - כשר!?

והא גוי, והא כותי דאיתנהו בתורת תרומה דנפשייהו,

דתנן:

"הגוי והכותי שתרמו משלהם - תרומתם תרומה" (תרומות ג, ט),

ותנן:

"גוי שתרם של ישראל, אפילו ברשותו אין תרומתו תרומה" (תרומות א, א),

מאי טעמא?

לאו משום דכתיב: "גם אתם" ¹⁸ (במדבר יח, כח) -

מה אתם ישראל, אף שלוחכם ישראל!

אמרי דבי רבי ינאי:

לא,

מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה,

לפי שאינו בתורת גיטין וקדושין,

ואף על פי ששינוי:

"הרי את שפחה וולדך בן חורין, אם היתה עוברת - זכתה לו".

מאי "אם היתה עוברת זכתה לו"?

כי אתא רב שמואל בר יהודה, אמר:

רבי יוחנן תרתי אמר:

נראים דברים שהעבד מקבל גט לחבירו מיד רבו של חבירו,

אבל לא מיד רבו שלו.

ואם לחשך אדם לומר: זו הלכה שנויה: "אם היתה עוברת - זכתה לו"!

אמור לו: שני גדולי הדור פירשו את הדבר,

רבי יורא ורבי שמואל בר רב יצחק.

חד אמר: הא מני? רבי היא, דאמר: המשחרר חצי עבדו קנה.

וחד אמר: מאי טעמא דרבי בהא?

קסבר: עובר ירך אמו הוא, ונעשה כמי שהקנה לה אחד מאבריה.

39. כג, ב - כד, א

רפ"י

משנה

אף הנשים שאינן נאמנות לומר: "מת בעלה", נאמנות להביא את גיטה: חמותה, ובת חמותה, וצרתה, ויבמתה, ובת בעלה. מה בין גט למיתתה? הפתב מוכיח.

האשה עצמה מביאה את גיטה, ובלבד שהיא צריכה לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם".

גמרא

והתניא:

"נשים שאין נאמנות לומר: "מת בעלה", כך אין נאמנות להביא גיטה!"

אמר רב יוסף:

לא קשיא:

כאן - בארץ,

כאן - בחוצה לארץ.

בארץ, דלאו אדיבורה דידה קא סמכינן - מהימנא. בחוצה לארץ, דאדיבורה דידה קא סמכינן - לא מהימנא.

אמר ליה אבוי:

אדרבה, איפכא מסתברא:

בארץ, דאי אתי בעל מערער, משגחינן ביה - דאיכא למימר לקלקולא קא מיכוונה - לא מהימנא. בחוצה לארץ, דאי אתי בעל מערער, לא משגחינן ביה - מהימנא.

תניא כוותיה דאבוי:

"דבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא:

אשה נאמנת להביא גיטה מקל וחומר,

ומה נשים שאמרו חכמים: אין נאמנות לומר: "מת בעלה" נאמנות להביא גיטה,

היא שנאמנת לומר: "מת בעלה" - אינו דין שנאמנת להביא גיטה?!"

כד, א וממקום שבאת: מה להלן צריכות שיאמרו: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם", אף היא צריכה שתאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם".

אמר רב אשי:

מתניתין נמי דיקא, דקתני:

"האשה עצמה מביאה גיטה, ובלבד שתהא צריכה לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם", שמע מינה.

ורב יוסף, רישא וסיפא בחוצה לארץ, מציעתא בארץ?!

אין, רישא וסיפא בחוצה לארץ, מציעתא בארץ. מומאי?

מדקתני: "מה בין גט למיתתה שהפתב מוכיח", ולא קתני: 'שהפתב ופה מוכיח'.

מתני'
חמותה ובת חמותה כו'.
בכולהו מפרש ביבמות דסניין
לה ומכוונת לקלקלה ואין
נאמנות להעידה שמת בעלה:
יבמתה. אשת אחי בעלה
שונאה אותה ויראה ממנה
שנא ימות אחד משני בעליהן
בלא בנים ויהו צרות זו לזו:
ומה בין גט למיתתה. דאמיתה
לא מהימנין ואגט מהימנין:

גמ'

בארץ. שאינה צריכה לומר
בפני נכתב:

דאי אתי בעל מערער. ואמר לא
כתבתיו:

משגחינן ביה. שהרי לא
נתקיים בבית דין ואיכא
למימר שזו מתכוונת לכך
שתתקלקל:

בחוצה לארץ. שהצריכה לומר
בפני נכתב וזהו קיומו ותו לא
חיישינן לערעור ואי מערער לא
מהימן:

וממקום שבאת. כלומר הואיל
ומינייהו גמרינן נגמור נמי להא
דמה הן צריכות לומר כו'
ומדקתני בברייתא מה להלן
צריכות שיאמרו כו' שמע מינה
בחוצה לארץ עסקינן כאבוי:

ורב יוסף. מאי דעתיה:

רישא וסיפא בחוצה לארץ.

הכל כשרין להביא את הגט
אוקימנא בחוצה לארץ
מדקתני סומא וסיפא האשה
עצמה כו' בחוצה לארץ דקתני
ובלבד שתהא צריכה לומר:

ומציעתא. אף הנשים כו' מוקי
רב יוסף בארץ:

כתב ופה. צריכה לומר בפני
נכתב ולאבוי לא איצטריך
למיתני כתב ופה דהכי משמע
מה בין פה דגט לפה דמיתה
אלא שהכתב מוכיח עמו:

40. כד, א

רש"י

מכי מטא גט לידה. במקום שקבלתו במדינת היס: **איגרשה לה.** ואי בעיא למיקליה לגט מגורשת היא ואינה צריכה להביאו בפנינו אלא לראיה בעלמא ולמה לה לומר בפני נכתב הא לאו שליח היא:

סוף סוף כי מטיא להתם איגרשה לה. ע"י קבלה ראשונה דתנאה בעלמא הוה דלא תתגרש עד אותו מקום והרי נתקיים התנאי ולאו שליח היא: **אתנחיה אארעא.** דהויא שליח להולכה עד התם ובמאי דשקלא ליה תו מארעא הוא דמגרשה: **הא דרבא.** לקמן (עח.): **לא אמר כלום.** דבעינן ונתן:

וכי מטית התם הוי. את גופיך שליח דידך לקבלה וקבלי מידך: **והא לא חזרה שליחות אצל הבעל.** שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה שראוי לחזור אצל שולחו ולומר. עשיתי שליחותך לחברך וזו אינה ראויה לחזור שהרי לא נשתלחה אלא לעצמה ואח"כ נעשית היא בעל המעשה ובטל השליחות קודם שתחזור:

שוי. אינש אחרינא שליח לקבלה דהשתא לא פסק שליחותה מינה וראויה לחזור: **הניחא למ"ד כו'.** לקמן בפרק התקבל (סג:) וטעמייהו מפרשי הכא בסמוך:

טעמא מאי. תירוצא הוא טעמא מאי אמריי אין אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה:

משום בזיון דבעל. דסבור מבזה אותי שאין היא עצמה מקבלתו הלכך לא ניחא ליה שיהא שלוחו מוסר לשלוחה ואי מסר לא הוי גיטא דלאו להכי שדרהו להאי דבשלמא מיד הבעל עצמו כיון דאיהו גופיה מסר לשליח אשתו הא קא חזינן דלא קפיד אבל כל כמה דלא חזינן אמריי קפיד:

הכא בעל לא קפיד. שהרי כן צוה לה:

ומשום חצרה הבאה לאחר מכאן. דדמיין להדדי שכשזרק גט לחצר חבירו ואחר כך קנתה היא החצר הרי הוא עושה את החצר שליח להוליך והיא כשקנתה עשאתו שליח לקבלה ואתי לאכשורי מההיא טעמא ושללא כדון הוא דחצר לאו משום שליחות אתרבי אלא משום ידה וההיא שעתא דנתינה לאו ידה הוא:

שוי שליח. אחרינא להולכה כדי שתהא שליחותה חוזרת אצל הבעל ולאחר זמן קבלי גיטיך מיניה ושליח שעשה שליח אמרינן בכל הגט (לקמן דף כט:) שהשליח הראשון עושה את השני בבית דין ואומר לפניכם בפני נכתב ובפני נחתם:

"האשה עצמה מביאה [את גיטה]

ובלבד שהיא צריכה לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם".

אשה מכי מטי גיטה לידה איגרשה לה!

אמר רב הונא:

באומר: לא תתגרשי בו אלא בפני בית דין פלוני.

סוף סוף כי מטיא התם איגרשה בה!

אלא אמר רב הונא בר מנחם משמיה דרב אחא בריה דרב איקא:

דאמר לה: כי מטית התם, אתנחיה אארעא ושקליה.

אי הכי, הוה ליה: "טלי גיטה מעל גבי קרקע",

ואמר רבא:

"טלי גיטה מעל גבי קרקע" - לא אמר כלום!

אלא, הוי שליח להולכה עד דמטית התם,

וכי מטית התם, הוי שליח לקבלה, וקבלי את גיטה.

והא לא חזרה שליחות אצל הבעל!

דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם,

וכי מטית התם שוי שליח לקבלה.

הניחא למאן דאמר: "אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה",

אלא למאן דאמר: "אין האשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה" - מאי איכא למימר?

טעמא מאי?

משום דאיכא בזיון בעל,

והכא - בעל לא קפיד.

הניחא למאן דאמר: "משום בזיון בעל",

אלא למאן דאמר: "משום חצרה הבאה לאחר מיכן" - מאי איכא למימר?

אמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם,

וכי מטית התם, שוי שליח להולכה, וקבלי את גיטה מיניה.

ואיבעית אימא:

דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם,

וכי מטית התם אימר קמי בי דינא: "בפני נכתב ובפני נחתם",

ומשוי בי דינא שליח וליתבויה ניהליה.

הדרן עלך המביא גט בתרא